الا إن أولياء الله لا خوف عليهم ولا هم يحزنون

مصنفہ کامل الاکمل حضرت [illegible]
[illegible] حضرت خواجہ رحمت اللہ نائب رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم

اسم تاریخی

عقیدۃ الطالبین

بحسب ارشاد [illegible] خلف رشید سجادہ نشین سلسلہ عالیہ
حضرت ممدوح قدس سرہ العزیز

[illegible]

بسم الله الرحمن الرحیم

حمد بسیار و ثنای بیشمار مر خدای را که عالم کون و مکان به یک امر کن از پرده
بظهور آورده و هزاران درود نامعدود بر آن خلاصهٔ کن فکان سرور انس و جان
احمد مجتبی محمد مصطفی که اول ما خلق الله نوری و کنت نبیا و آدم بین الماء والطین
وصف کمال اوست و بر آل و اصحاب کبار او که خلفای برحق و هادیان راه حق
اند باد اما بعد میگوید فقیر حقیر پر تقصیر ضعیف عباد الله محمد نظام الدین القادری
غفر الله ذنوبه و لوالدیه و لاستاذه و لجمیع المؤمنین الی یوم الدین که عزیز من جناب
حضرت الوهیت [illegible] چون خواست که جمال با کمال خود را بظهور آرد خلقت انسان را بوجود
آورده بدلیل ان الله خلق آدم علی صورته و نفخت فیه من روحی فسجد الملائکة [illegible]
[illegible] مسجود ملائکه و خلیفه [illegible] الوهیت [illegible]

و اولاد و احوال انبیا و اولیا الله در صحبت ایشان داده شناسا ساخته خود گردانید و علم آدم الاسما

اگرچه عارفان حق بین و عاشقان طلعت لاریب هر یکی از سلک ایشان راه یافته و بمقصود رسیده

بود سیما … خصوص حضرت اسرار ربانی کاشف رموز یزدانی مسند آرای شریعت

ارشاد دستگاه علوم حقایق و دقایق هادی راه معرفت سید ما و مولانا شیخ … حضرت

قبله دو جهانی … و امان یگانه … مخدوم طالبان هدایت دهنده انس و جان

پیش رو سالکان شریعت هادی راه رهروان طریقت عاشق الله عارف بالله …

… حضرت خواجه … اسید دام الله تعالی ظلال … علی …

… تا … رشد … سجاده … نبوی صلی الله علیه و سلم

… هر دم … قدم بقدم … راحت … طالبان این …

… احوال حضرت ایشان از ابتدا … تا … الآن …

… نبوی صلی الله علیه و سلم … قلم …

طالبان صادق و مقیدان … شوق … طالبان …

… الله … مگر … عشق … چند … اسرار …

… دوستان حق …

… دوست … دوست …

دشمن الحب للہ و البغض للہ ست چو مقبول یکے شد گشت مقبول + چو مردود یکے
از قرب حق دور **فائدہ اول** آنکہ سالک راہ باطن در احوالات و مراتب کمالات پیر خود
ہمہ شک و شبہ را دور کردہ در اعتقاد صدیقیہ حقیقیہ ثابت گشتہ بمرام قصوی برسد زیرا کہ عقیدت پیر
کہ کار فقیر سے راہ باطنی ست از ابدرقہ وصول الی اللہ ست بالاتفاق در بین مشائخ نسبت
بدون بدرقہ مذکور تا بعمر آخر از کسب و ریاضت و ذکر و اشغال و مشاہدہ و مراقبہ و تزکیات
نفس خاص و تصفیات دل خاص کسی بدرجہ قرب کمال تا این حال نرسیدہ و نخواہد رسید
مکشوف و معروف ست نزد جملہ عارفان حق مین سیلئے صادق الاعتقادی در میان بندہ
و خدا راہبر است چنانچہ در کتاب شمائل الاتقیا کہ بزبان ہندیست میفرمایند بیت
سر کون انپر یا نہین لگ پونچے تون حق کون نا   سر مین ہو ر حقنی ذرہ نہین ہے دوبیا
مگر حجاب و نفرت بد اعتقادی کہ بجناب پیران و مرشدان ست وصول الی اللہ شدن نمیدہد
معاذ اللہ منہا این کمالات کہ آیندہ نوشتہ میشوند برای ثبوت و ترقی صدق و عقیدہ
طالبان مولا است درین امور این عاصی را بالطفیل بہرہ صواب حاصل آید انانکہ بکر
دیدن کمالات پیر یقین و اعتقاد خود درست داشتہ بمراد مذکور برسند آنکسانرا صرف
اعتقاد کافیست دیدن کمالات پیر حاجت نیست چنانچہ بعضی صحابی رضی اللہ عنہم
بغیر از دیدن معجزہ ایمان آوردہ اند چون صدیق اکبر رضی اللہ تعالی عنہ وغیرہ

بیت چون ابوبکر از محمد بربود ۔ گفت هذا لیس وجه کاذب بود بعضی کسانیکه معجزه
دیده و کمالات نبوت دانسته ایمان آورده اند و شان را سوای دیدن
معجزه فقط اعتقاد کافی نیست تها را دیدن معجزه لابد و ضرور آمد بیان کمالات ایت
فائده دوم آنکه حضرت معلی برکار شریعت بیضا ثابت قدم و راسخ دم هستند بلکه
از ابتداء احوال طفلیت و بلوغیت تا هذا الآن زاهد و عابد هستند و از منهیات شرعیه
چنانچه حسن پرستی و سماع و سکر و لهو و لعب و هرزه گوئی و غیره جمیع ذمائم خود را
آلوده نکرده اند از جمله معاصی شرعیه این چند ذمیمه مذکور عیشهای جسمانی و نفسانی اند
چنانچه در مثنوی شریف وارد است بیت خشم و شهوت مرد را احول کند ز استقامت روح را مبدل کند
بر دو شهوت آبرو ۔ وقت غصه وقت شهوت مرد کو ۔ طالب مرد چنینم کو بکو ۔
بلکه در عالم روزگار اسپ سواری جناب عالی کاه کشت بیگانه گاهی نمیخورد
یعنی کاه غنیمت اگر بقیمت می آید آنرا میخورد ۔
فائده سوم آنکه حضرت عالی عمل و کسب فقیری موافق استناد بزرگان صاحب کمال
کما ینبغی کرده و دلالت کمال و آثار عرفان و وجدان بر چهره منور طالع و هویدا و دلیل
این نص سیماهم فی وجوههم من اثر السجود هویدا والا اند از رنگ سرخ و سفید و غذای چرب
و شیرین اینچنین مصابحت و در وشنی بر چهره نباشد بسیار کسان طعام چرب و شیرین همیشه میخورند

ورنگ هم سرخ و سفید دارند عبایت جمال با کمال از کجا آرند بجز فضل حق سبحانہ کرامیت اید

فائدہ چہارم آنکہ حضرت معلی وقتے کہ بملک عرب برائے حج بیت اللہ وزیارت رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم عزم سفر کردہ اند بفضلہ در ہر مکان و درجہاز و ہر شہر و ہر قریہ و ہر وادی مردمان کہ بودند خدمت و حرمت حضرت عالی چنان میکردند کہ مریدان و خادمان صادق الاعتقاد پیران و مرشدان خود را میکنند حال آنکہ قبل ازین سفر ہرگز ملاقات ہیچکس نشدہ بود باید فہمید اینقدر ملاقات اول بغیر از امتحان تکریم و اعزاز باعث تصرف و کمال است ـ

فائدہ پنجم آنکہ در سفر مزبور سوال دنیاوی یعنے خرچ وغیرہ چیزے نزد از کسے طلب نمیداشتند ہمہ چیز حقتعالی بے آرزوی حضرت عالی با حرمت مہیا کردہ بود این ہم ثبات قدم در قناعت و استغنا کار اہل کمال است ـ

فائدہ ششم آنکہ حضرت معلی بوقت سفر ملک عرب در بعضے مکانہا و وادیہا سیر میکردند می گشتند و بر تن مبارک لباس فاخرانہ بود بفضلہ ہیچ دزدی و بدی فراہم لباس وغیرہ چیزی نشدند بلکہ حرمت و خدمت میکردند این ہم تصرفات است ـ

فائدہ ہفتم آنکہ بوقت رفتن مکہ معظمہ حضرت عالی از راہ ملیوار رفتہ و ملاقات بحضرت سید حامد بن محمد قدس سرہ کردہ بودند کہ در موضع کلاندی تشریف

سید اشتند درہنگام رجعت نیز ازان راہ آمدہ وملاقات بحضرت مرحوم نمودہ اند پیرایشم
مرحوم موصوف در ملاقات اول فرمودہ بودند کہ بعد مراجعت نیز باین فقیر ملاقی
خواہید شد چون بعد اتفاق ملاقات دوم بوقوع آمدہ در حق حضرت عالی پیش
ہمہ کسان حاضران فرمودند کہ ذات نقرہ رفتہ زر گشتہ آمد و در حق دیگرے
دران زمان نیز فرمودند کہ ذات طلا رفتہ نقرہ شدہ آمد از زبان اہل اللہ ہر انچہ صادر
شود بیان واقعی باید دانست ـ
فائدہ ہشتم آنکہ در ملک عربستان کیمیاگران مغربی و دانندہ طلسمات
اقسامہا بحضرت معلی ملاقی شدہ بودند بعدہ باتفاق ملاقات سیرت کمال
وصورت باجمال وعقل کامل در جمیع مراتب حضرت عالی را دریافتہ عرض کردند
کہ علم کیمیا وسیمیا وغیرہ میدانیم بیاموزید زیراکہ لائق داشتن علوم مذکور ہستند
حضرت پاک باطن از استماع کیفیت علوم مسطور التفات نکردہ اند بلکہ انکار نمودہ اند
و فرمودند کہ بجز تلاش معرفت ومحبت خدا ورسول فقیر را خواہش بدیگر چیزے
نیست حال آنکہ کیمیاگران صادق حکمت خود را بر مردمان نمایان نمیکنند و
نہایت ممسک می باشند بلکہ پدر و پسر خود را نمی آموزند مشہور ہست عزیز من
اتفاق مذکور کہ با کیمیاگران گشتہ بود شاید ان حکیم مطلق برائے دوست خود

امتحان کرده باشد زیرا که نظر دوست بر دوست سبب باشد یا بر غیر یعنے بر لذات
دنیاوی بے رجوع میکند یا نے چنانچہ حقتعالے بوقت معراج ہر دو جہان آراستہ بود
برائے آنکہ دوست خود را طلبیداشتہ شدہ است در حالت معراج حضرت
محمد مصطفے صلی اللہ علیہ وسلم نظر بہیچ آراستگی دارین نکردہ بجز دیدار
دوست خود و یافتن او ہمچنانکہ در این شان آیہ مازاغ البصر وما طغے وارد است
ان حکیم مطلق جلشانہ امتحان از خلایق در چیزے کہ میکند با دوستان صاحب کمال
است برائے امتحانے ہم ظرف قابل باید والا آزمائش حق سبحانہ بہر کدام
نمیشود چنانچہ مثل تابش آفتاب بر تمام کوہ ہا و سنگہا می افتد لیکن لعل
در سنگ کوہ بدخشان پیدا میشود و در ہر سنگے و کوہے لعل پیدا نمیشود ہمچنین
قانون امتحانے در مردمان دنیاوی ہمین دستور است باید فہمید
فائدہ ششم آنکہ حضرت قبلہ عارف باللہ واصل من اللہ ہیچ کتب
تصوف وغیرہ رسالہ جات گاہے مطالع نمیکنند بر ہمہ ظاہر است وقتیکہ
طالب مولے را ارشاد از علوم توحید و تصوف و سلوک فقیرے میفرمایند
گویا درج بحر المعانی کشادہ اند ہر سخن حقایق کہ میفرمایند تطبیق شرع شریف
یکسر موے سخن خلاف شریعت نمی آید حال آنکہ علوم ظاہرہ نخواندہ اند

مگر چیزے ضروری ہر کہ بدرجۂ عشق و قرب میرسد او را مرتبۂ عرفان کامل حاصل میشود مثنوی شریف بیت گرچہ تفسیر زبان روشن گر است لیک عشق بے زبان روشن تر است —

فائدۂ دہم آنکہ حضرت عالی وقتے کہ در کرنول بجالت ورگا تشریف میداشتند نزد فاضل وقت سید عمر صاحب مرحوم کتاب لوائح خوانده بودند بعد عروج کمال و لایت حضرت معلی فاضل مرحوم موصوف کتاب مذکور نزد عارف باللہ بہ نسبت سلوک باطنی فقیری باز خوانده اند و نیز داخل طریقہ شدہ مشہور است ازین نوع فاضلان و عالمان در علم توحید و سلوک فقیری تربیت یافتہ اند تعداد نمیتوان کرد —

فائدہ یازدہم آنکہ حضرت عارف باللہ را در شناخت پنج مسایل کمال است یعنی چنانچہ مسئلہ اول وحدۃ الوجود کہ اصل چہار مسایل دیگر است در شریعت دو معبود گفتن کفر است و در حقیقت دو موجود دانستن نیز کفر باید دانست مسئلۂ دوم معیت مسئلہ سوم اندراج مسئلہ چہارم تجدد امثال مسئلہ پنجم جبر و اختیار این چہار مسایل مسطور فروع مسئلہ وحدت الوجود اند در علم توحید و تصوف دانستن پنج مسائل مذکور بقدر عرفان خود فرض آمد لیکن

در شناختن سطور یک سرموی خلاف شرع شریعت نباشد اگر ازین نوع بشناسد
اسرار عرفان نامند والا نه الحاد و زندقه و ضلالت است معاذ الله منها مسایل مرقومه
حضرت قبله بزبان قال با امثال و بلسان حال مع وصال شناختند اند
بلکه شناخت سطور بر حضرت سعدی دایم الحال است بفضله کیفیات مسایل
از طفیل توجه حضرت قبله دوجهان خادمان صادق الاعتقاد را بقدر استعداد
هر یکی بهره و ذایقه حاصل است الشکر لله و بحمده عزیزمن و انستن علم توحید برین
پنج مسایل موقوفست هر که بشناسد آنکس علم توحید شناخته باشد والا نه علم توحید
و تصوف نزد متصوفین و موحدین و محققین دین متین محمد صلی الله علیه وسلم
از روی حقایق و عقاید نخواهند گفت مکرر بیاد دست این هم از همه دلایل کمال
مکمل است ـ

فایده دوازدهم آنکه هدایت محی الدین خان مرحوم که ریاست مکان ادونی
و رایچور وغیره میداشت و در علم و بحث و لغت شناسی و الزام دادن هم
یکتا بود و بجناب عالی از مدتها آرزو میداشت که بملازمت فیض صحبت
سعادتمند شود اتفاقاً بمعرفت بهادر خان رئیس کرنول در خدمت جناب عالی
آمد و بعد لوازم آداب نشسته و چیزے کلام کرده من بعد بزبان عربی

عرض نمود یا سیدی این مکالمه یعنی حضرت عالی فرمودند ما فیه مکانتنا مرحوم موصوف
ازین عنوان کرامات مرات میر سید و حضرت سلطان علی مراتب جواب اول میفرمودند بعده
مرحوم مذکور جانب الزام در خصم خام آورده اند که توقف نموده برین کلام
عرض کرد یا سیدی هذا وصف واجب الوجود و ممکن الوجود را نشاید بعده حضرت
قبله عارف بالله واصل الی الله در جواب فرمودند وصفی که واجب الوجود لا مکان
لا زمان لا فوق لا تحت لا یمین لا یسار است فی الالوهیت است و صفتی که ممکن الوجود
لا مکان لا زمان وغیره مذکور است فی العبودیت است والا نه که در مراتب ربوبیت
و عبودیت حد و نهایت لازم خواهد آمد و حدوث و نقصان پیدا خواهد گشت
زیرا که درینصورت بنده وقتی که از حد خود یعنی از درجه عبدیت خواهد گذشت
مرتبه ربوبیت بران لازم خواهد گردید این محال است و اگر واجب تعالی
از حد خود تجاوز خواهد کرد مرتبه عبودیت بران لازم خواهد آمد اینهم محال است
یعنی بنده هر چند که مرتبه قرب خواهد رسید حق نمیشود یعنی از درجه عبدیت بیرون
نمی آید و حق جل شانه اگرچه مرتبه نزول خود را خواهد رسانید بنده نمیگردد و معاذ الله منها
بمصداق این که صاحب گلشن راز میفرماید بیت تعین بود کز هستی جدا شد
نه حق بنده شده و نه بنده خدا شد * حلول و اتحاد اینجا محال است * که در وحدت

دوئی عین ضلال است وجود خلق وکثرت در نمود است نه هر چه آن بینا به عین بعد است
عارف کامل نیست که مرتبه ربوبیت وعبودیت را بے ضد وتباین بشناسد
چنانچه حضرت شیخ محی الدین ابن علی العربی رضی الله تعالی عنه فرموده اند ان قلت بالتنزیه
کنت مقیدا وان قلت بالتشبیه کنت محددا وان کنت بالامرین کنت مسددا
وکنت اماما فی المعارف سیدا یعنی اگر تنزیه گوئی یعنی خدا علیحده وبنده علیحده
پس ذات او مقید میشود واگر تشبیه گوئی حد کنند دیده که در شرع حد لازم آید
واگر او را درمیان تشبیه وتنزیه گوئی راه رست عارفان وکاملان است
این راه رونده امام وسردار است در معرفت چنین بیان فرموده جواب شافی
رسانیدند پس شناسائے این مقامات عارفان باکمال است —
فائده سیزدهم آنکه در ایامے که عبدالوهاب خان فوجدار نیلور بود وبخدمت
جناب عالی بار سوخیت تمام آمد ورفت میداشت وی ماند بلکه از راز درے
کمال خان موصوف حضرت قبله هم به نیلور تشریف فرموده بودند درین رابطه مذکور
روزے در مجلس خان مذکور یک شخص غائبانه حضرت عالی غیبت میکرد یعنی
میگفت که حضرت علی را با مردمان هنود ان وعبایاسے دیهات خود گفت
وگوے دنیاوی اکثر اوقات است ومذاکره دین واسلام کم میکنند کیفیت

غیبت مذکور خادمے دران مجلس شنیده نزد جناب عالی ظاہر نمود و نیز از طرف خود
بخیر خواہی محض عرض کرد کہ اگر گفتار مذکور درمجلس با مردمان زغیبت وغیره نفرمایند
مصلحت خیر است و حرمت ظاہری را مانعے درین کار است عرض مسطور
از خادم مزبور شنیده غصه فرموده خاموش مانده اند بلکه ازان روز گفتار
مذکور زیاده کردن گرفتند شاید آن باشد که در نظر گمراہان از ظن غفلت غلطی
می افتاده باشد و مراتب و اعمال کمالات دریافت نکنند و درخانہ حضرت قبلہ
بجز کار عبادت حق جلشانہ و کسب و اشغال فقیری و تلاوت قرآن المجید و
دلائل الخیرات بدیگر کارہا که ناپسندیدہ شریعت اند از انہا مشغول نیستند
مگر سخن دنیاوی ضروری میفرمایند این کار ہم برائے انجام خلق اللہ
و توابعان وغیره ضرور اکثر بزرگان صاحب کمال ہمین دستور اعمال دینی
و دنیاوی میکردند و میکنند درینصورت کار ریائے اصلا نمی نماید عقلا
و نقلا بلکه کار خالصا للہ در جمیع امور مفهوم میشود حال آنکه کاروبار و اعمال
و افعال بعضے مشایخین ظاہری که ریاکار اند از مقدمه مذکور برعکس
مینمایند که در مجلس ور و برے دنیاداران و توانگران کارہا و اعمال ہائے
خود را بابزرگے و بے پروائے از معاملت دنیاوی مینمایند و

و در خانه و خلوت هر آنچه عمل که میکنند در گفتن نمی آید بلکه ابلیس هم از و پرهیزد
معاذ الله منها آینده به تفصیل گفته خواهد شد که حضرت پاک باطن طعام چرب
و شیرین گاهے نمیخورند وقتی که از راه نوازش آلش مبارک خود بکسے عنایت
میفرمایند همراهیش بعضے گاه شیرنی نادر و چیزے میوه جات مرحمت
فرموده اند حال آنکه شیرنی وغیره چیزها که از لذات طعام اند گاهی نمیخورند
مشهور است درینمقدمه دانائی دین را مفهوم میشود که خورنده آلش را
چنان ظن شود که حضرت عالی اکثر طعام چرب و شیرین از تنعم همیشه شاید
میخورده باشند و فقرا را اینقدر نمیخورانند پس این پوشیدگی عمل نیک بے
سے بے ریائی طریقه اهل کمال است اگر کسے گوید که دوستان حق را لباس
فاخرانه چه ضرور و حضرت قبله می پوشند درین چه حکمت است جواب آنکه
همه دوستان حق لباس مذکور پوشیده اند و میپوشند چنانچه
حضرت غوث الاعظم رضی الله عنه وغیره صاحب کمالات لباس بیش قیمتی
پوشیده اند مشهور و معروف است اما آنکه صاحب کمالات اند لباس فاخرانه
بران معانی میپوشند که در نظر مریدین و خادمین بزرگی و مراتب ظاهری
خود هم زیاده نماید و نظر همه کسان مذکور بر مراتب ظاهر بحقارت نباشد

مبادا از این نظر زور در ضلالت خواهند افتاد زیرا که اکثر کسان مردمان ظاهر بین
هستند مگر ازان قبیل اقل کسان باطن بین بلکه اهل باطن در کالمعدوم هستند
بر دانایان ظاهر است برای نظر اکثر کسان مذکور کلام عارفانه و لباس فاخرانه
و آرایش ظاهرانه ضرور که اعتقاد ظاهربینان ظاهرپرست درست باشد و نیز
مثال چنانچه گنبذان و روضه های پیغمبران علیهم الصلوة والسلام و اولیاء الله
قدس الله اسرارهم التکلف و آرایش ساخته اند و میسازند شاید مراد بران شد
که مردمان است و مریدین غیره چه خاص و عام و خاص و عام در نظر همه کسان مسطور
بحسب ظاهر گنبذها و روضها از زور با بزرگی و آرایش بنا یدازین کار هم اعتقاد درا
افزودگی است حال آنکه در مسایل شرعیه گفته اند که قبر مومن را بعد چند ایام
شکسته بران زمین کشت کاری میکنند و باید درختها میوه جات بکارند تا خلق الله
ازان منفعت شود در این کار مذکور اهل قبر را علامت مغفرت است اینقدر منفعت
عاصیان را بس غنیمت است که ثواب قلیل هم بهر عنوان بضعیفان میرسیده باشد
و الا اند مقدمات صاحب کمالات از کارهای ثواب مذکور بدرجه اعلی و قرب
رسیده است محتاج ایشان باین ثواب قلیل مذکور اصلا نباشد پس اگر گنبذ
و آرایش دیگر میسازند این کار برای شوق اعتقاد مایان است اگر کسی بربیان فقیر

بر بیان مذکور اعتراض آرد چنانچه گفته اند بیت ظاهر خود را بسیار آرای قصیر است
تا چه بدی باطنت گردد بسیر + جواب آنست عزیز من این کار براحوال مبتدی
تا که نفس او بزرگی ظاهر کشته نشود بکار باطن راه بجا برد و منتهی را هر دو کار
برابر است یعنی کاملان دو قوة دارند یکی قوت ظاهری که بر کارها و معاملت
دنیاوی بگردد و دیگر قوت باطنی که بر انجام دین و طریقهٔ اسلام باشد هر دو قوت
مذکور نزد ایشان مساوی الطرفین اند یکی بر دیگری مزاحمت و مانعیت ندارند
و ناقصان بهتر را یک قوت میباشد اگر طرف کار دین بیاید از دست ایشان
کار دنیاوی نمیشود یعنی از امور دنیاوی ناقص عقل اند و اگر کارهای معاملت
دنیاوی اختیار کنند اعمال و کسب دین و اسلام از دست ایشان بر نمیشوند
این قاعده کلیست بالاتفاق و ناقص که بهتر نیست که از دست او هر دو کار مذکور
اصلا نمیشوند حاصل کلام آنکه حضرت صاحب بفضله تعالی محیط هر دو کمالات اند یعنی
هر دو قوت مسطوره دارند بر همه دانایان و عاقلان این ظاهر است —

فائده دهم آنکه حضرت پاک باطن کینه و بغض و دشمنی از هیچ کس
در جمیع امور نمیدارند مگر الحب لله و البغض لله لیکن از نفس خود هرگز نیست
اگر شخصی از ذات صاحب نفرت داشته چیزی شفیعه گوید و قسم که غیبت شود

تبسم کرده خاموش میمانند و بفرمایند که ازین گفتن هم زیاده ترام بلکه چین ابرو
نمیشوند اگر خادمی طرفین جناب عالی کرده با او مناظره کند از و خوش نمیشوند
بلکه خادمان صادق را تاکید است که اگر از کسی غیبت ما خواهد شنید با او مجادله نکنند
و مریدی خود هم اگر غیبت کند و ترک آداب شده باشد و باز پشیمانی کشیده وقتیکه
بحضور آید او را هیچ نگفته عفو فرمایند بالفرض و التقدیر اگر دران محل ناگاه غصه
بزبان مبارک برآید آنکس را معتقد دانسته بخطاب هر چیزی سخت برای تنبیه او فرموده اند
در معنی این غصه نیست بلکه عین توجه باطنی است سعادتمند را ازین کیفیت مذکور
یقین شد که این وصف روحانی است و نه صفت نفسانی و جسمانی و شیطانی
که از شنیدن غیبت خود غصه و غضب و کینه پیدا شود این هم دلیل کمال است
بلکه بر مریدان و خادمان گستاخان در بعضے امور شفاعت عامه دارند یعنی
نظر حضرت معلی بر توابعان و غیره پرورشے دارین بیبا شد که شاید تا آخر هم
بهر عنوان هدایت گیرند و گمراه نشوند و در خرابه کونین نیافتند اینچنین بردبار
نادر کالمعدوم است عیاذاً بالله اگر احیاناً نظر غضب بر گستاخان مذکوره بهم فقے که
صادر شود خرابی دارین آنها گردد درین هیچ شک نیست بپاکان امتحان کرده اند
مثنوی شریف بیت تا دل صاحبدلی نامد بدرد ۔ هیچ قومی را خدا رسوا نکرد ۔

فائدہ پانزدہم آنکہ حضرت معلی غیبت مردمان نمیکنند چنانچہ در زمان عالم سپاہی شدے یعنے بیان فسق و فجور احدے در لسان فیض ترجمان نمی رندو مرا تب طلوب سازی غمازی چنان از آنکہ اولیا کمل متقدمین معتقدین ہم دلیل کمال است ۔

فائدہ شانزدہم آنکہ حضرت معلی غذا چرب و شیرین پر شکم نمیخورند و وقت برائے خوردن مقرر نمیکنند و گاہے فرمایش نیست کہ فلان طعام برپزانند برائے خود یعنے بہ لذات و عیشہای جسمانی یک سر موی اصلا خواہش نیست بلکہ حضرت عالی از خورد سالی قبل از بلوغیت تارک لذات جسمانی ہستند یعنے جبلی از حال طفلیت بہ لذات شہوانی نیست و وقتیکہ والدین حضرت قبلہ کونین کہ بحیات دنیا بودند دران ایام طعام چرب و شیرین بخانہ می پخت زیراکہ والدین حضرت معلی ولایت زا بودند اکثر ولایت زا طعام چرب میخورند معروف است حاصل کلام آنکہ حضرت عالی طعام مذکور کہ در حصہ خود می آمد اکثر اوقات بغربا دادہ در عوض آن نان و خورش بے چرب و شیرین طلب داشتہ میخوردند دیگر آنکہ جامہا و پوشاک تن مبارک خود گاہی خرید کردہ نمی پوشند مگر نذر اللہ وقتی کہ از نزد صادقی می آید آنرا میپوشند اینہم دلیل کمال است ۔

فائده هفتدهم آنکه درین شرف المکان علوم دین واسلام چه ظاهری
وباطنی بفضله موجود است چنانچه درس قرآن وتلاوت آن وعلم عقائد و
فقه وعربی وفارسی وعلم تصوف وسلوک فقیری وحافظان حفظ کنند
قرآن المجید هم موجود اند بهمه علوم مذکور طالبان بفضله درین مکان بکرم حاصل است
وتعلیم خوشنویسی عربی وفارسی وانشا هم میسر است حال آنکه شهرت اینمکان
مصطفا نهایت قلیل است شاید ازان باعث باشد که دل حضرت معلی علوم
مسطوره را میخواسته باشد این فائده کلی است هر خطره محمود که بر دل صاحب
کمال میگذرد می آید بعطائی الهی چون میشود این هم دلیل کمال است ۔

فائده هژدهم آنکه هر که صادق الاعتقاد نماز با جماعت حضرت
پاک باطن میگزارد بفضله او را چیزی اطمینان وحضوری دل حاصل است
این هم دلیل کمال است

فائده نوزدهم آنکه حضرت عالی نماز عشا اکثر اوقات قریب نیم شب
واقل اوقات ربع شب یعنی در زیاده شب میگذارند آنانکه عبادت
مطلق باشوق ومحبت حق جلشانه میکنند طریقه اوشان همین است یعنی
ابوالوقت اند یعنی ابن الحال وکسانیکه عبادت مقید وعادتی ترک میکنند

ابن الوقت اند چنانچه مثنوی شریف درین باب فرموده اند **بیت**

باشد ابن الوقت صوفی اے رفیق ❋ نیست فردا گفتن از شرط طریق ❋

صوفی ابن الحال باشد در مثال ❋ گرچه هر دو فارغ اند از ماه و سال ❋ این هم

دلیل کمال است۔

فایده بیستم آنکه وقتے که طالب بوسیلۂ ظرف قابل یعنے

نرم و ملایم دل توجه جناب عالے را آرزو کند بفضله از توجه موصوف

در یکساعت بلکه در یک آن بران طالب مذکور حالت شوق و ولوله پیدا گشته

قلبا و بے کوشش او جاری بذکر الله میشود ازین جناب عالے بسیار کسان

صادق را حالت شوق جریانے بیاد الله شده است اینهم دلیل کمال است

فایدهٔ بست و یکم آنکه حضرت قبله را بروز جمعه و یا بروز دیگر ختمها

که میخوانند با آخر ختم وقت فاتحه احوال استغراق بر چهرهٔ منور میشاید بسمه انابان می

ظاهر است شاید حضوری ارواح بزرگان دران زمان شده باشد درین هیچ

نیست و کیفیت مسطوره بفضله بوقت ختم ها مستمر است اینهم دلیل کمال است

فایدهٔ بست و دوم آنکه اگر شخصی بجناب عالے عرض کند که

ارادهٔ بیعت از مدتها بجائے دیگر دارم الحال باتفاق حسن و خدمت

جناب عالی آمده ام وامیدوار از فضل کردگار تربیت با علم فقیری شده ام
بعرض مبارک حضرت معلی طالب مسطور را بغیر از بیعت که مقدم است آنرا
معطل داشته تربیت در امور باطنی یعنی سلوک فقیری که ذکر و اشغال و
تصوف باشد میکنند اینچنین اخلاق نادرست شاید نیت و خیرخواهی
حضرت معلی بر آن باشد اگر شخصی مذکور را از کار تربیت محروم گذارند
و زندگی او ازین عالم تمام شده باشد درانصورت شخص مسطور از هر دو کار
مذکور محروم میشود و نزد صاحب کمال این کار نادانی و راه زنی صریح میباشد کسی عاقل نگوید
که این کار راه نمائی و یا رهبری است باید فهمید هر که صاحب باطن اند نزد ایشان کار
بیعت و کار تربیت تقدیم و تاخیر نیست بلکه هر دو کار مساوی الطرفین است زیرا که
ایشان حسد و بزرگی ریائی نمیدارند محض اخلاص خالصا لله است اینهم دلیل بزرگی
و کمال است حال آنکه نزد جمله مشایخین ظواهر کار بیعت مقدم است بر کار تربیت

فایده ء بیست و سوم آنکه حضرت عالی هیچ گاهی کسی اولیاء الله و بزرگ
را در مراتب و درجات او شان کم و بیش نمیفرمایند مگر بعضی وقت در مذاکره مفهوم
میشود که همه را دوستان حق دانند اگرچه در صدق و عقیده و کشف خود مرتبه
هر ولی الله معلوم باشد لیکن در بیان از زبان مبارک چیزی کم و بیش نمیفرمایند

اینہم دلیل کمال و طریقۂ اخلاص با جمیع اہل اللہ است۔

فایدۂ بست وچہارم آنکہ از ابتداء کمال حضرت معلیٰ کہ ظاہر میشد تا ابتدا الان احوالات و مراتبات چہ دینی و دنیاوی و جمیع چیز بعطای حق سبحانہ جلشانہ بروز بہ است بحکمہ ہیچ کاری و مقدمات مذکور تفاوت و تجاوز نمیشود چنانچہ سابق ایام در تندیال جمعیت مسطور نہایت قلیل میبود بعدہ در گہر پہ ازان زیادہ نسبت بفضلہ درین اشرف المکان جمعیت مذکور از حد بیرون مینماید بر ہمہ ظاہر است تا ابتداء قرضدار یکدام نیستند بلکہ بر بسیار کسان چہ توانگران وغیرہ قرض سرکار عالی باقی میباشد و در خانہ خود چیزے مایۂ دنیاوی ہم نمیدارند وقتیکہ کار ضروری ہمی الحمد بفضلہٖ قدرے کہ میخواہند ہمو نقد موجود و مہیا است این را دست غیب الٰہی گویند و نہ ظن کنید کہ دست غیب جنیان و شیاطین موکلات است و مراد دست غیب جنیان وغیرہ ترک حیوانی چنانچہ گوشت وغیرہ چیزہا ضرور است و ترکیات نفس خاص ہم ضرور یعنی ترک لذات جسمانی و نفسانی و شہوانی خواہ موافق شرع باشد و یا غیر شرع ہر دو لذات مذکور را ترک باید کرد و الا ندرجعت فی الفور خواہد گردید درین ہیچ شک نیست ہمہ میدانند و نہ ظن این توان کرد کہ حضرت معلیٰ علم کیمیا و سیمیا وغیرہ میدانند و بکار برند این خیال ہم محض خطائیست زیرا کہ

عالمیان این علم را سرانجام آلات آن ضرور و درینجا اثر آن پیدا نے بالفرض و التقدیر اگر علم مذکور را اعتبار سے می بود ملک مغرب کہ مملو ازین علوم است بایستی کہ حکام آنجا بر سلاطین روم وغیرہ بقاع غالب بودی حال آنکہ مغربیان محکوم سلطان روم اند آنکہ از علم کیمیا و سیمیا وغیرہ جمعیت ظاہری و باطنی اصلا نمیشود بلکہ در جمعیت مذکور علوم مسطور تفرقہ می اندازند بر ہمہ دانایان ظاہر است حاصل کلام آنکہ بزرگی و نیکنامی حضرت عالی از ہندوستان تا بعربستان وغیرہ من جانب اللہ است واز علوم مسطور نیست ظہور این احوال دلیل کمال است —

فایدہ بست و پنجم ۲۵ آنکہ وقتے کہ ماہ رمضان المبارک می آید حضرت پاک باطن خرمے تمام میکنند برائے افطار صائمین چنانچہ دال و فرنی و میوہ جات وقت غروب بحضور مردمان صغار و کبار بریک طور می نہند و افطار میکنانند بعد نماز مغرب نشستہ ہمہ کسانرا آش خورانیدہ بمحل شریف میفرمایند بعدہ قریب نیم شب برائے نماز عشا و تراویح بمسجد شریف می آرند و نماز با جماعت کثیر با ختم قرآن میگذارند بعد نماز مذکور در مسجد نشستہ ورا تب حداد شنیدہ و قہوہ ہمہ مجلس انوشانیدہ بمحل تشریف فرمودہ در انوقت طعام میفرستانند ہمہ کسان مذکور طعام سحر خوردہ بعضے میخوانند و بعضے کسان

تا وقت فجر بیدار مانده و نماز فجر و اشراق کرده میخسپند و حضرت قبله را بیداری تمام شب
میباشد بعضے گاه بعد اندکے تناول قبل از نماز تراویح چیزے استراحت
میفرمایند گویا آنهم تصور عبادت است خواب ندانند بعضے دل دوستان حق
دایم الحال در یاد و معرفت حق ذو الجلال بیدار میباشد یعنی بغفلت راه نبرد
اگرچه خواب باشد چشمها، کاملان را خواب است چنانچه درینباب حدیث صلی الله
علیه و سلم وارد است تَنَامُ عَیْنِی وَلَا یَنَامُ قَلْبِی آنانکه بتبعیت رسول در جمیع
مراتب میکنند مرتبهٔ نوم مذکور و مراتبات دیگر را و شان حاصل اند مگر بعد نماز اشراق
حضرت قبله چیزے خواب میکنند برین نهج تمام ماه مبارک بر احوال حضرت معلی
گویا خوشی هزاران عید یافته میشود انچنین قانون در اکثر جاے یافته و شنیده
نشود مگر در مکه معظمه که معروفست پس معتقد صادق را لازم که از معاینه چنین احوال
نایرهٔ آتش شوق و وجدان بالا گیرد و جادهٔ مستقیم راه اعتقاد بپذیرد و در ماه ربیع الاول
از غره تا دوازدهم طعام همیشه می پزانند و بخوشی تمام مجلس را میخورانند و خانه بخانه
میفرستانند و بروز یازدهم ربیع الآخر همچنین عنوان برائے خورانیدن طعام فقرا تمام
میکنند و همچنین دستور بروز فاتحه و عرس همه بزرگان طعام تمام مردمان مجلس را
خورانیده و بخانهای هر کدام بحضور خود فرستاده بعد دو پهر شب خود تناول میفرمایند

یعنی طعام معمولی که بے چرب و شیرین مقرر ست این هم طریقه محمدی ست علیه الصلوة والسلام

فایده بست و ششم آنکه حضرت معلی در ایامی که طالبان مولی را ارشاد از
علوم فقیری میفرمایند وقتی معین قرار یافته نمیشود اگر طالبان موصوف نماز فجر
واشراق گذاشته برای سبق ارشاد مذکور طرف حجره و خانقاه جناب عالی آمده
می نشینند باتفاق بعضے گاه سبق زود میسر میشود و بعضے وقت قریب دوپهر
و بعضے گاه در عرصه وقت مسطور سبق میسر نشده است طالبان مذکور در
مکان خود رفته بعد نماز ظهر باز آمده منتظر سبق می نشینند باتفاق سبق جلد میشود
یا قبل نزدیک عصر همین قانون طالبان موصوف همیشه در انتظار سبق
میباشند حاصل کلام آنکه شاید مراد حضرت عارف بالله بران باشد که طالبان
مذکور در کار طلب مولی دایم الحال مشغول و مستغرق انجام مذکور باشند
یعنی بجز کار مزبور بدیگر خیالات غیر تصور در دل بسته نشود و این قانون هم برای
تربیت بکار فقیرے باشد که طالبان حق را خاطر منتشر بکارها غافلانه نگردد
سعادتمند دانا را اینهم آگاهی و ارشاد باطنی مینماید درین هیچ شک نیست

فایده بست و هفتم آنکه حضرت عالی اگر احیاناً بمجلس شادی کسی جا
تشریف برده اند دران مجلس یکطرف فرش و یک طعام و یکطرف پیش همه انجمن

مساوی الدوران بودہست نزد خود از ان قسم نہادہ سر بوی تفاوت
و تجاوز ندہشتہ اند انہم از جملہ دلیل کمال و طریقہ محمدی است علیہ الصلوۃ والسلام
چنانچہ بعضے مشایخ زمانہ کہ ریاکار اند در مجلس حرمت خود از ہمہ مردمان
زیادہ میجویند و تکلیف بکار برند طریقۂ جناب حضرت ایشان ہیچنان نیست
فایدۂ بست و ہشتم آنکہ حضرت معلی در مجلس خود گاہی فرش کردہ تکیہ زدہ
و بیکدان نہادہ نمی نشینند و خادمان را بحضور خود استادن نمی نہند
امر بنشستن بیکطرف آنہا میفرمایند انہم طریقۂ محمدیست علیہ السلام
فایدۂ بست و نہم آنکہ کسانیکہ خادمان صادق الاعتقاد زیر سایۂ عاطفت
جناب عالے سکونت ورزیدہ اند انہارا بفضلہ تفرقۂ دل و پریشانی کل
اصلا نیست اگرچہ بسبب ظاہر تکلیفات و حوادثات دنیاوی برایشان باشد
باعث آنکہ دل حضرت معلی بمعرفت و محبت الہی معمور و آباد ہست و نیز توجہ باطنی بر جان
میباشد انہم دلیل از تصرفات است —
فایدۂ سی ام آنکہ درین مکان مکرم خدا مے کہ جناب عالی میباشند در سایۂ
کسان اخلاص و در بعضے کسان بغض ہم ہست دانایانرا مفہوم میشود بعضے
از نفرت دلی در بعضے وقت چیزے مینماید بفضلہ انہم زیر دست رفع میشود

لیکن عمل عداوت در کسی اصلا یافتہ نمیشود یعنی دشمنی ظاہرے چنانچہ ایذاء جان و مال
و آبروی کسی را رسانیدن نباشد چنین خلہا بفضلہ در انمکان لطیف نیستند اینہم
از تصرفت عالی است یعنی ہر جاکہ نور باشد لازمہ ان ظلمات نزدیک تر باشد
جائیکہ گل و گنج باشد خار و مار لازمہ آن قریب باشد عزیز من جاے تعجب نیست کہ نزد
صاحب کمال و سر مردمان نفرتے وکدورتے در بعضے خاد بین چیزی باشد
مقدمات چہ از کفر و اسلام و چہ از معصیت و صواب ازانست کہ اسماء حق تعالی
لطیفے و قہرے اند ہر چہ صادر میشود از اسماء معظمہ مسطور است یعنے از ذوالجلال
والاکرام است

فایدۂ سی و یکم آنکہ امرا و دنیا داران وقتے کہ بجناب عالی عرائض مینویسند
در جواب آن سخن حق و نصیحت امور دینی یعنے عمل صالح و رعنایتنامجات
مینویسند اصلا سخن ریائے و خوشامد در و نباشد نزد حضرت عالی
کہتر و مہتر برابر اند اینہم دلیل کمال است۔

فایدۂ سی و دوم آنکہ حضرت معلی از ابتداے تا الی الآن با ملوک
و امرا و تونگران ہیچ چیز طمع نمیدارند مشہور و معروف است چنانچہ سابقا
ایام قبل از بیست سال حضرت قبلہ وقتی کہ در کھڑ بہ تشریف میداشتند

دران ایام پادشاه احمد شاه مرحوم و وزرا و امراء او بجناب عالی عرضداشتها
از دهلی فرستاده بودند که حضرت ایشان تشریف شریف بهندوستان ارزانی
فرمایند مراد آنکه قدوم مبارک را همه کسان انجا دیده سعادتمند دارین شوند حضرت
سید عبد القادر قدس سره که خلیفه حضرت سید اشرف قدس الله سره العزیز شاه جهان آباد
تشریف داشتند پادشاه و امراء و جمله کسان معتبران انجا در خدمت حضرت موصوف
رسوخیت تمام داشتند جناب ایشان هم خط از طرف خود باشتیاق کمال فرستاده بودند
که درد و فراق و مهاجرت از حد و عد چنان تجاوز کرده است که در تحریر و تقریر راست
نباید اگر دایه در وقت شیرخوارگی زهر داده می میرانید این قدر درد مذکور نمیشد و
ضعیفی پیری هم تا آخر رسیده تاب و طاقت سفر نمانده مراد آنکه بهر عنوان تشریف
بآن طرف بیارند و دیگر آنکه از دهلی تا بانیملک هر جا که در راه جا بجا بودند عنایتنامجات
بنام هر کدام از پادشاه مسطور صادر گشته بودند یعنی هرچه بدرقه ضروری پالکی و رث
و بهل و خرچ و مردمان وغیره که درکار باشد گذرانیده حضرت عالی را بدهلی رسانند
وقتیکه عرضی ها مذکور در خدمت جناب عالی رسیدند در جوابش فرمودند و نوشتند باید که
بر کار شریعت بیضا خود را ثابت داشته هر عمل خواه دینی باشد یا دنیاوی موافق
اسلام محمد علیه الصلوة والسلام میکرده باشند درین ضمن گویا همه بزرگان فقرا

را زیارت کرده اند و بهبود دارین دریافته است و فقیر را از پادشاه مجازی
چه کار حق تعالی از فضل خود همه چیز مهیا کرده است محتاج بچیزی نیست این
عبارت مسطور نوشته فرستاده عزم سفر مذکور نکرده اند حال آنکه سفر هر دو حضرت قبله
اگر احیاناً اختیار میکردند و نزد پادشاه میرفتند اقل مرتبه بود که پادشاه و امرا
و توانگران انجا کم و بیش سه چهار لک روپیه نذر میکردند و جاگیر هم برای خرچ فقرا اگر میخواستند
جاگیر دو سه لک روپیه میدادند عقلاً درین هیچ شک نیست کیفیت مذکور حضرت عالی
کما حقه دانسته در خیال پاک طمع اسباب مزبور را برابر خس نشمردند استغنا و تمام
اینهم دلیل کمال است —

فایده سی و سوم آنکه بوقت عبدالصمد خان مرحوم و عبدالمجید خان
مغفور وغیره که رئیسان اکبرپور بودند حضرت عالی در انجا تشریف میداشتند
از هر دو خان مرحوم موصوف طمع چیزی دنیاوی اصلا نبود وقتی که گاه گاه برای
ملازمت فیض موهبت می آمدند از اذکار دنیا او شان را منع میفرمودند که بیا نیند
حال آنکه هر دو خان موصوف بجناب عالی اعتقاد باطنی و آداب ظاهری
تمام میداشتند و نیز عبدالمجید خان شهید از روی کمال میداشت که در ملک
خود جای پسند کرده تشریف سکونت ارزانی فرمایند که خدمت جناب عالی

و فقرا حضرت ایشان بوجه احسن بجا آورده سعادتمند کونین شود قبول نکردند

۳۴ فایده سی و چهارم آنکه پیش از هشت سال بسالت جنگ دیپلک آمده بود

و برای ملازمت حضرت معلی نیز آمده همراه نامبرده از امرا او ذو الفقار جنگ بود

دران ایام مسجد این اشرف المکان از چهپر بود امیر مسطور آنرا دیده بجناب عالی عرض

کنانید که برای ساختن مسجد و باولی و چبوتره و حوض و خانقاه و چهار دیواری

و غیره که هرچه لوازمات مسجد باشد یعنی جمله کار مذکور از خشت و سنگ و گچ پخته شود

برآورده خرچ مزبور تمام و کمال تنقیح نموده فرمایند که مبلغ نذر الله به نیت ساختن

مسجد بجناب عالی گذرانیده شود اگر پذیرای خواهد شد سعدیت دارین این غلام است

مبلغ انجام مذکور البته کم و بیش دو هزار روپیه میشد حضرت قبله در جواب فرمودند

اگر حقتعالی خواسته است بفضله مسجد تیار خواهد شد لیکن از زر دنیا داران نمیسازیم

۳۵ فایده سی و پنجم آنکه قبل از چهار سال بمعرفت شاه صبغة الله معروف

بآوا صاحب که خلیفه این جناب اند نزد سراج الدوله موضع اسپکل که تعلقه نیلور

است بقیمت طلب فرموده بودند بدین مقدمه امیر مذکور بمعرفت خلیفه موصوف

در مکان ترچنابلی نیز عرض کنانید که موضع مزبور را چه قدر بساط است بلکه چهار

موضع ها از ان بیشتر نذر الله بنام حضرت خواجه بزرگ خواجه بهاء الحق والدین

نقشبند قدس سره موجود است امید که در جناب عالی پذیرای شود حضرت قبله قبول نکردند

فایده سی و ششم آنکه منور خان ناظم کرنول از مدتها آرزو میدارد

که در ملک خود حضرت معلی تشریف دارند و طرف کرنول تشریف ورود

فرمایند بلکه بسیار کسان آنجا آرزو میدارند که حضرت عالی تشریف بکرنول

فرمایند تا مستفیض دولت بیعت شوند ازین عنوان بسا کسان توانگران

و امرا از رسوخیت و اعتقاد میخواهند که در ملک جای خود حضرت معلی تشریف

سکونت ارزانی فرمایند که دیهات و یومیه جات انعامات بنام فقرا

و خدام جناب عالی نذر کنند و خدمت در جمیع باب بدل و جان بجا آرند

اینهمه مقدمات خدمات مذکور را گذاشته در ملک دیگر قدری زمین

جنگل و بنجر خرید کرده شرف سکونت درین ضلع فرموده اند بموجب اراده

الهی و بحسب ظاهر باعث آنکه قلعدار ادلیر سید عبد القادر خان را بزبان مبارک

فرزند خود فرموده اند زیراکه والد سید موصوف در یک ایام سخت مریض

شده بود دران حالت مرض فرزندان خود را بجناب عالی سپرده گفت

که اینها غلامان جناب حضرت معلی هستند بر ایشان دستگیری داشته

پرورش فرموده باشند ازان لغایت تا الان توجهات

فرمو

حضرت قبله دو جهان برخان موصوف در جمیع امور حسب باشد معروفست
و بعد سپردن مذکور مرض والد مرحوم موصوف دفع هم شده بود و سید موصوف
بجمیع مراتب از خود سالی مرد صالح و زاهد و عابد سخی و سعادتمند است
و در امر جناب عالی صادق الاعتقاد و مامور و مودب تمام است شاید
از ان سبب هم درین شرف المکان سکونت قرار یافته باشد و نیز سید موصوف
بجناب عالی دران هنگام آرزوی کمال میکرد که موضع اناسمند برای خرج فقرا
نذر الله است قبول فرمایند که مبلغ سالیانه موضع مذکور دران ایام کم و بیش
سه صد روپیه بود الحال کم و بیش هفت صد روپیه شده است حضرت قبله عالم
نذرانه مذکور قبول نفرمودند مگر زمین خریدے مسطور —

فایده سی و هفتم انکه عبد السعید خان قبل از سه سال برای بیعت خود بجناب عالی
از کنجیکوته عرض کنانید که اگر امر شود خود را بانجناب فیضمآب رسانیده بهره یاب
و از بیعت شود درین امور حضرت قبله دو جهان فرمودند که خلیفه اینجانب در انجا است
دست او را همین دست ما دانسته بیعت خلیفه موصوف شوید از عبارت
مسطور عنایتنامها رخصتانه نویسانیده بهر دو پیر و مرید مذکور فرستادند حال انکه
انگرخان موصوف باین مکان مکرم آمده فیضیاب دولت بیعت جناب عالی

میشد خدمت حضرت معلی و فقرا دیگر کما حقه بجا می آورد عقلاً حضرت عالی
اینکار را دیده و دانسته در خیال پاک برابر خس نشمرده اند — بسیار
فایده سی و هشتم آنکه قبل از دو سال نظام علیخان از طرف ارکان
ملک گذشته به حیدرآباد میرفت همراه نامبرده فوج مرهٹه مقهور رهرو گشته
این ضلع را پامال کرده اند در انوقت تمام رعایا وغیره عالم اطراف دیهات
برای امان مال و جان خود درین شرف المکان زیر سایه عاطفت حضرت
قبله دو جهان پناه گرفته اند همراه رعایا مذکور گله ها چهارپایان که در آن
مواشی کم و بیش بیست هزار بودند بعد رفع شدن هنگامه مزبور چند کسان اینجا
بجناب عالی عرض نمودند که از یک سر گاو چهار آنه و سر بز یک آنه سراسر
مقرر کرده از رعایای مسطور اگر خواهند گرفت کم و بیش پنج هزار روپیه میشود
درینصورت از مبلغ مذکور شهرپناه و قلعه تیار خواهد شد آینده خلق را بنا
مستقیم میشود اغلب است که همه رعایا این قدر مبلغ مذکور بسبب تکالیف و تجویز
تمام خواهند داد این مبلغ که گرفته خواهند شد به نیت امان خلق اسد است و نه برای
خرج سرکار جناب عالی ازین قانون معتبران اینجا عرض نموده اند کیفیت مسطور
را حضرت معزالیه شنیده در جواب فرمودند الحال از افضال ذو الجلال امان

امان شدہ ہست و آیندہ ہم رحمت و کرم او شامل الحال ہما یانست درین کار ہا
خلق را ایذا رسانیدن طریقہ فقیر طلبیت غرض مزبور پذیرای نشد عزیز من اینقدر
استغنا و بے پروائی از خلایق در انکس میباشد کہ بالکل تارک دنیا و صف
طالب مولی گردد او را خفتعالے ہمہ چیز مہیا میسازد چنانچہ در مثنوی شریف
فرمودہ اند **طلبیت** کان للّٰہ بودہ در مضا ماکہ کان اللّٰہ لہ آمد جزا ۱۱
من لہ مولے فلہ الکل —

فایدہ سی و نہم ۳۹ آنکہ محاصل دنیاوی باین مکان مکرم از دیہات
سرکار عالی کہ میرسد بقدر خرچ مکان موصوف اصلاً نے نماید برہمہ دانایان اینجا
ظاہر ہست انہم محاصل مذکور بعضے سال کم و بیش میشود و خرچ سالیانہ این شرف
المکان کم و زیادہ ہفت ہزار روپیہ ہست سوائے خرچ مسطور خرچ ساختن مسجد
و باولی ہا و شہر پناہ و قلعہ و تالابہا و دیہات سرکار عالی و در نیولا شادی کتخدائی
غلام نقشبند کہ فرزند لطیفی حضرت معلی است خرچ است بلکہ کیفیت شادی مذکور
عبد الحلیمخان شنیدہ مردمانرا از سہ بوث باینجا فرستادہ بود باین معنی کہ شادی
بکدام تاریخ شروع میشود نوشتہ بفرستد تا از نزد خود پوشاک شادیانہ بقیش قیمتی
و نذرانہ معقول بجناب عالی فرستادہ شود دریں امور حضرت قبلہ از کیفیت مذکور

مطلع شده مردمان مزبور را فرمودند که از مدد و معاونت دنیاداران شادی
مذکور نمیکنیم بلکه ازینجانب خلعت شادی مذکور بجناب موصوف خواهم فرستاد بعد انصرام
شادی موجب امر سابق تشریف مذکور ازین جناب عالی مرسول است و دیگر کسان
توانگران را همین عنوان مذکور منع فرموده اند بر همه ظاهر است و در تمهیدات
مسطور نویسنده سرکار عالی متفکر و متحیر است که حساب مخارج مفهوم میشود و مداخل
باشد یا از جای نمی نماید با وجود خرج مزبور حساب در هر باب که از بیست سال
است گاهی کجا حصه نمی شنوند و دریافت نمیکنند و همیشه میفرمایند که از شنیدن حساب طبیعت
و حال آنکه قانون بسیار کسان برآنست که بغیر از شنیدن حساب طعام
و آب و خواب خوش نمی آید بلکه بگفته توقف نمیکنند گویا جان کندنی است
و هیچ کمی نقصان از وجهات سرکار عالی به هیچ تشریف میرسد و در آن زمان ملال
خاطر و چین ابرو نمیشود بلکه در اثنا بر چهره مبارک تازگی و روشنی می بینیم با وجود
این کمالات که در جمیع مراتب است اگر حضرت عالی خواهند که تمام فقرا و غربا و غیره
را طعام چرب و شیرین بخورانند بعطای حقتعالی میتوانند خورانید و درین چه حکمت است
که طعام قلیل و خشک است انهم گاهی دو وقت و گاهی یکوقت بهم میرسد باید فهمید
از چشم عرفان باید دید بعد از ظن اغلب بلکه بیقین دانسته شد که طعام مذکور

برای عبادت معبود حقیقی جل شانه و اشغال و کسب فقیرے را کافی و شافی است
و طعام فربه کننده و لاغر کننده ضرر رسان است که هر دو مذکور نقصان و هلاک کننده اند
و این هر دو حکمت است یعنی تندرستی باشد که بهمه اقوال صاحب کمال افضل و اولی است
از ان باعث برائے طالبان مولے و زاهدان و عابدان باطن را این طعام
پاک که نفس کش و زنده کننده دل و ذائقه بخش کاسب باطن است قرار یافته
اینهم دلیل صاحب کمالات است هر که طالب صادق و کاسب کامل عامل
باطن است برین قناعت کرده بهره یاب کار فقیری میشود والا نه این مسکات
ظاهر تن پروران و عیاشان جسمانی نیست که تن را فربه کرده و روح را لاغر ساخته
کار معصیت برند و دنیا ب بعضی غافلان و نابینان میگویند که طعام چرب
و شیرین و پرشکم دنیاداران و توانگران را میخورانند و فقرا طعام خشک بی شیر
میخورند عزیز من از گوش عرفان باید شنید این کار با صواب است از نافهمی خود کارکنان
بے انصاف و خوش آمد دنیاداران و ایذاء فقرا تصور میکنند در شریعت
است نادر باید فهمید یعنی هر چه که طعام و در انمکان مکرم بقدر امقر است برای
کسب و اشغال و ریاضت فقیر را کافی است اگر برین قناعت کرده ریاضت
با لطف بخوشی تمام سکونت ورزند بفضله از توجهات جناب عالی بهره یاب

مراد فقیری شوند و هرچه طعام که بدنیاداران فرستاده شود در اندک ایام است انها در
خدمت عالی باشنده مدتها میشود و مطالب و غرض دنیاداران از جناب عالی
با کار فقیری نیست که او شان را کار نفس کشی فرمایند بلکه مراد آنها از توجه عالی بدنیا
طلبی است دیگر آنکه بعضے میگویند سوائے طالبان مولے که مفلسان و غربا کجلی اند
او شان را هم طعام بابت فقرا میرسد و این چه مضمون است جواب آنست که طعام مذکور
با ضمه و صحت بدنی غربا باشد تونگران را مخالف بلکه زهر است دیده و دانسته
رسانیدن ایذا الخلق الله چه مناسب کار صاحبدلان نیست بالفرض و التقدیر اگر
دنیاداران زیر سایه عاطفت برائے استفاضه فقیرے آمده سکونت ورزیده
طعام چرب و شیرین همیشه بخورند آنها را تازگی جسم و خوشی نفس اماره بوجه
احسن یعنے زیاده نخواهد شد مگر خوشی اندک زیرا که از طعام معمولی یعنے آنچه آنها
میخورند از ان خرمی افزود نمیشود چنانچه مفلسی را همیانی زر وقتیکه میسر آید خوشی
و خرمی با از حد افزون خواهد کرد و تونگران را اینچنین نیست که طبیعت آنها را
استعمال زر و سیم و لذات جسمانی از مدتها پرورش یافته است خوشحالی
موافق مفلسان کجا میشود دانایان این نکته را می فهمند طعام مذکور هر قسمی که
باشد به غربا و مفلسان میسر نمی آید بلکه در آرزوی او باشند درینصورت

وقتیکه طعام مزبور یعنے چرب و شیرین غربا بخورند البته فربهی جسم و قوت نفس شریره
پیدا گشته بکار معصیت برند عقلا یعنے غربا از طعام چرب و شیرین در مقصد شده
کار فقیری منفعت نخواهد داد مگر ضررے معروفست بلکه و جمله کارهار
معمول خوشحالی بوجه احسن نمیگردد مگر در افزودگی اگر کسی در خوردن طعام مذکور
که بابت فقریست برین فقیر اعتراض آرند که طعام بابت مفلسان مذکور
اکثر خود نمیخورند و در باب دیگران بیان نفس کشی میگویند درین چه معنی است
جواب آنست که فقیر را عمر قریب به پنجاه سال رسیده و از ابتدا هم جسد قوی
نیست ظاهر است و دیگر بعضے امور تکلیفات هم ضعیفی وار داست خوردن
طعام هر قسم که مخالف صحت بدنی وارند احتراز آن برائے محافظت
بدن ضرور یعنے صحت بدنی منشاء جمله عبادات ظاهری است یعنی
بیشتر برا چنانچه در حدیث نبوی صلی الله علیه وسلم انه یعلم علمان علم الابدان علم الادیان
معروف است دیگر آنکه طعام های لذات نزد دنیا داران که مشهور است
آن بغربا کجا میسر آید باید دانست و دیگر هر چه که میسر است چنانچه خشکه دال
و سبزی باسے غیر یا خشکه و یا گوشت و بیضه ماکیان از اندک مصالح انهم گاه
گاه و یا جغرات و دوغ آن نیز گاه گاه اتفاق است باعث آنکه سردی یاده

میکنند درینصورت طعام مذکور تازگی جسم و خوشی نفس بامراد کجا حاصل آید
باید فهمید برین بیان نفس کشی مسطور چنانچه نقل است که در وقت حضرت
غوث الاعظم رضی اللہ تعالی عنہ طعام چرب و شیرین و بسیاری پزانیدہ تمام
مردمان غربا و فقرا را میخورانیدند از شهر بیرون در یک قریہ پیرزنی بود کیفیت
طعام مذکور دریافته فرزند خود را همراه گرفته ببغداد شریف آمد بجناب حضرت
غوث الصمدانی رضی اللہ تعالی عنہ عرض کرد که از فاقه کشی لاچار گشته باین
جناب فیضمآب در آرسانیده ام چنان توجه شود که فرزند مذکور زیر سایه
عاطفت پرورش یابد که از تصدیقات مر اخلاصی خواهد شد عرض آن
پذیرای شد فرزند را بجناب معلی سپرده زن مذکور بمکان خود رفته است
بعده حضرت قطب الاقطاب رضی اللہ تعالی عنہ فرزند مذکور را تارک
از لذات جسمانی و شهوانی و نفسانی کنانیده و شغل فقیری هم فرموده
در یک حجره خلوت گزین کرده اند شخص موصوف از ریاضت شاقه
شغل فقیری کردن گرفت آخر الامر نهایت لاغر بدن شده بود بعد چندی
والده او آمده احوال فرزند خود را دید که ضعیف و لاغر جسم شده است
افسوس کرد زن مزبور بجناب معلی رفته عرض کرد یا حضرت فرزند را

برای پرورشی و تندرستی حوالهٔ ما به فیضمآب نموده رفته بودم عوض
تندرستی لاغری کمال زیاده و همه کسان طعام چرب و شیرین خورده
ماندند و فرزند من در فقر و فاقه این چه معنی و بی انصافی است
در وقت سوال و جواب حضرت محبوب سبحانی همه کسان وقت طعام خوردند
بعده پیرزن را فرمودند که طعام مزبور سالک باطن را تا که سلوک تمام نشود
خوردن طعام چرب حکمت نیست در آن وقت معه طعام خورش دراج نهاده بودند
دراج بریان را حکم کردند که زنده شود بمجرد حکم عالی دراج زنده گشته پریدن
گرفت و نیز حکم کردند که خورش گرد شده است بعده زن مزبور را فرمودند
وقتیکه این کمال پیدا خواهد شد خوردن طعام چرب و شیرین سالک منتهی را
اهل باطن را جایز باشد درین معنی اگر کسی گوید اکنون آنقدر نفس کشان و
صاحب کمالات موافق بیان مسطور چرا نمیشوند و کجا اند نمی نمایند چه باعث
جواب آنکه درین زمانه آخر الزمان بنهایت آخر رسیده و معصیت
و غفلت در مردم افزون گشته مصروف هست و سلوک فقیری را که کار او کتاب
باطن است صفات ذمیمه مسطوره ساتر و غالب اند و صفات محموده مستور و مغلوب
گشته و ضرورت سلوک مذکور از دست بهر کدام درین وقت بوجه احسن کجا

میشود بجز مدد و معاونت حق و الجلال بالفرض والتقدیر اگر بادر کالمعدوم مساوی کند مذکور
که بدست کسی بمرتبهٔ کمال انصرام خواهد شد مرتبه موصوف در نظر عاقلان و عاصیان
بجا نیامد این راز را نادان می فهمند —

فایدهٔ چهلم از ینجا بیان خرق عادتست آنکه خرق عادات

از ذات متبرکه گاه گاه صادر میشوند طالبان دانا و عاقلان دین را مفهوم
نیز که صاحب کمال اهل باطن خرق عادات خود را بسیار پوشیده میدارند و بیان آنکه سرّ این است آنکه اظهار
بر انبیا علیهم الصلوٰة والسلام فرض بوده است که مراتب خود را ظاهر کنند و اشتهار
ولایت بر اولیاء قدس الله اسرارهم فرض نیست که مراتب خود را ظاهر نمایند از ان
سبب معجزه لازمهٔ نبوت آمد پس اشتهار نبوت فرض شد و کرامت لازمه
ولایت نیست از ان جهت اشتهار ولایت فرض نشد —

فایدهٔ چهل و یکم آنکه خرق عادات حضرت عالی را تعداد نمیتوان کرد
مگر از ان جمله چندی در بیان کرده آرم خرق اول آنکه قبل از بلوغیت در ایام
خوردی همه کودکان حضرت معلی را بر یک جاے بلندی یعنی چبوتره خشت ار
ساخته آنجا نشانده بحضور مؤدب ایستاده تسلیمات و کورنشات میکردند
و میگفتند که این ولی الله پیر و مرشد ما است همه کسان با اعتقاد و آداب

بجا آرید حال آنکه دولت دنیاوی نبود که از ان اعتبار مردمان خورد و کلان مطیع باشند
مگر از فضل نور حق در باطن حضرت عالی مطلع شده باشد که این بمن از خوردی پیدا شده است
چنانچه نور حضرت نبی صلی اللہ علیہ و آلہ وسلم در پیشانی عبداللہ حق سبحانہ داشتہ بود
وقتیکہ عبداللہ در بتخانہ می آمد ہمہ بتان نور مذکور را سجود میکردند مثنوی شریف

بیت نور حق ظاہر شود اندر ولی — نیک بین باشی اگر اہل دلی ای عزیزمن

ہر جاکہ نور حق بحسب ظاہر مطلع میگردد چہ مردم و غیرہ عالم مطیع او باشند لیکن آن
ولی وقتیکہ بموجب امر الٰہی اگر میخواہد کہ چندی مراتب ولایت خود درین عالم نمایان
شوند در انوقت خرق عادات ظاہر مینماید و الا نہ بسیار اہل ولایت در حیات
دنیا مراتب خود را ظاہر نکردہ اند بلکہ بعد از ممات ہم درجہ ولایت اوشان
درین جہان بر عالم ظاہر نشدہ ہست آنکسانیکہ ولایت خاصہ نمیدارند یعنی مردمان
غافل را احوالات صاحب کمالات مفہوم نمیشوند و ولی اللہ بر سہ اقسام اند یکے
قسم آنکہ درجہ ولایت او نزد حق سبحانہ مسلم باشد و خود ہم میداند و مردمان نیز مرتبہ
او از ولایت و خرق عادت مشہور و معروف باشد قسم دوم آنکہ درجہ ولایت
او نزدیک حق سبحانہ مسلم باشد و خود ہم می شناسد لیکن در مردمان مراتب ولایت
او مشہور نباشد **قسم** سوم آنکہ درجہ ولایت او نزد حق سبحانہ مسلم باشد اما خود

نمی فہمید و در مردمان ہم مشہور نباشد عزیز من بعضے اولیاء اللہ قدس اللہ
اسرارہم خرق عادات خود را بموجب ارادۂ ازلی از شکم مادر برین عالم ظاہر
نمودہ اند و مینمایند چنانچہ حضرت غوث الاعظم رضی اللہ تعالی عنہ وقتیکہ
بہ شکم مادر تشریف میداشتند والدۂ شریفۂ اوشان عطسہ زدہ الحمد للہ میگفتے
از درون شکم یرحمکم اللہ آوازے می آمد ہمچنین خوارق عادات در کتب سیر
اوشان بسیار اند تعداد نمیتوان کرد و بعضے را خرق عادات از طفلگی و بعضے
را در جوانی و پیری و بعضے را بعد انتقال بر عالم ظاہر میشوند بسیار کسان دیدہ اند
حاصل کلام آنکہ ازین بیان مذکور دانستہ شد کہ درجۂ ولایت حضرت معلی
بدرجۂ اول مذکور است یعنی در شہ محل مسطور مسلم ہست یعنے کمالات مذکور
کہ بحسب ظاہر در بیان آمدہ است بر مراتب قرب حق دو اکمال بدرجۂ
خاص الخاص ال است دانایان دین و منصفان اہل یقین این را می فہمند قائل
میباشند بفضلہ حضرت معلی ولایت ازلی و ابدی دارند درین ہیچ شک نیست

فایدۂ چہل و دوم آنکہ حضرت معلی در ایامی کہ بملک عرب سات
تشریف میبردند خادمی بنام کبیر محمد مرحوم ہمراہ جناب عالی بود دوران سفر
چند روز راہ جنگل و کوہستان و وادیہا در پیش آمدہ است بدہ مرد در جنگل

منزل کرده اند اتفاقاً سه چهار فاقه کشیده مرحوم مذکور عرض کرد که از فاقه ها
بیزارم حضرت قبله فرمودند که صبر و استقامت کنی حقتعالی رزق خواهد فرستاد
مرحوم مذکور آخر الامر از غش گرسنگی بیهوش گشته خسپیده است وقت عشا بود حضرت
قبله برای نماز بیدار کرده اند مرحوم مزبور هشیار گشته چه می بیند که دران دشت
مسجدی است همه جماعت مردمان معمور است و یک طبق طعام چرب و شیرین آورده اند
پیش حضرت قبله دو جهان مرحوم مذکور و دیگر کسان را فرمودند که طعام بخورید انها
چند کسان و مرحوم مزبور خورده اند باقی زیاده مانده است مرحوم مسطور را امر کردند
که اگر خواهش باشد چیزی طعام برای فجر بگیری حسب الامر عالی اندکی را در احاطه
نهاده خوابیده است بعد خواب وقت فجر بیدار گشته نظر کردن گشت
نه آنجا مسجد است و نه جماعت همه غایب اند بلکه جنگل سابق است این کیفیت
دیده متحیر و متعجب شد بعده حضرت قبله دران وقت تاکید کردند که این کیفیت
بر مردمان ظاهر نکنی موجب امر عالی تا عمر آخر پوشیده داشته بود وقت
رحلت خود در موضع ندیال مردمان حاضر الوقت را ظاهر نموده است
اینهم دلیل کمال است
فایده چهل و سوم آنکه حضرت قبله یکبار بر بستان تشریف

بوده بعد از سفر ملک عرب از راه کوکن باین طرف می آمدند دران ایام اهل
کوکن در یک مکان بزرگ جوان صالح بنام محمد شفیع مرحوم از دوازده سال
جمله کارها و اعمال دنیاوی و لذات جسمانی و نفسانی را ترک کرده نزدیک
دریا خلوت گزین گشته بودند بلکه نظر خود را هم از مردمان پوشیده بعدا
بجز تصور مطلوب حقیقی جلشانه خیال و تصورات اوشان بطرف دیگر
منتشر نبود و در عبادت معبود حقیقی جلشانه و ذکر و کسب و اشغال باطنی
مستغرق بلکه جسد اوشان از ریاضت شاقه نهایت لاغر و ضعیف
مانند ماه نو گشته بود احوالات ریاضات و کمالات مراتبات اوشان در ملک
کوکن و غیره آن ضلع شهرت یافته بود شغل و ریاضت مذکور برای مدعا
و مراد میکردند که مرتبه کن فیکون خود را حاصل آید غرض من خواستن مراد
مزبور محض از نادانستگی بود زیرا که احوالات و اقوالات اولیای متقدمین
و متاخرین بر مقدمه شاهد حال است که این مدعای مذکور کسی نخواسته
یعنی خواستن امر معروف در شریعت ممنوع است امر معروف انرا گویند
خواستن نبوت است و خواستن ظل نبوت درست و ریست است یعنی
جمله کارها شریعت را ظل نبوت گویند و کفار را بهشت و مومنین را دوزخ

یا ہر دو را بہشت و یا دوزخ و آسمان را زیر زمین و زمین ابر آسمان و براق برای سوای خود و ملاقات جبرئیل علیہ السلام موافق ملاقات پیغمبران علیہم الصلوٰۃ والسلام خواستن ہمچنین امور ہا مفروقات مسطور کہ بسیار اند محال ہست و غیر ممکن بلکہ از ہمہ امور مذکور امر کن فیکون بہترین امور ہاست باید فہمید چگونہ حاصل آید زیرا کہ مرتبۂ مزبور ذات حق ذوالجلال لایزال را سزاوار است کہ در یک امر کن عالم ممکنات از ازل تا ابد شد و میشود و خواہد شد و دیگر کسانرا چہ وجود و یارست کہ درجہ مذکور حاصل کنند و عالم ممکنات را از کتم عدم بوجود آرند عقلاً و نقلاً و شرعاً اصلا ممکن نیست بندہ وقتیکہ بدرجہ قرب میرسد جمیع مراتب قربیت کہ ہستند باو حاصل میشوند مگر وجوب ذاتی و غنائے مطلق میسر نمی آیند بالاتفاق کہ این لائق جناب کبریائیت جلشانہ و مرتبہ کن فیکون لازمہ مراتب مسطورست یعنی وجوب ذاتی و غنائے مطلق حاصل کلام آنحضرت سلمہا اوصاف کمال مرحوم موصوف شنیدہ بعزم ملاقات طرف حجرہ اوشان تشریف بردہ گفتہ فرستادند کہ برائے ملاقات آمدیم لیکن مرحوم مذکور دفعہ اول ملاقی نشدند بلکہ بعنوان بکرات و مرات رفتہ جہد و جہد ظاہری تمام کردہ اند کہ ملاقی بشوند مشتاقانہ

هرچند از حجرهٔ خود بیرون نیامدند بعده حضرت قبله محض اخلاصاً بالله برای تربیت
امور دین از توجهات باطنی دل او شان را طرف خود یعنی براه راست کشیده
بهر حال ملاقات کرده اند بعده در جمیع مراتب مقالات و حالات صدیقیه یعنی
بر دلایل حقایق که موجب عقاید شرعیه است قائل نموده داخل طریقه کرده توجه هم
فرموده اند بفضله در یک توجه بسیار لطایف جاری و کشود گشته باعث آنکه
مرحوم موصوف نهایت ظرف قابل سید استند و سلوک فقیری موافق اسناد
بزرگان سلف کنانیده اند در اندک ایام نسبت ها رسلوک تمام و کمال بوجه احسن
یعنی مراتب اصل و حد آن حاصل شد عزیز من هر عملی را اصلی و حدی است خواه عمل
ظاهری باشد خواه باطنی وقتیکه عمل از اصل خود بدرجهٔ حد میرسد کمالیت و قوت پیدا
میکند والا ضعیف و ناقص است چنانچه در مقدمهٔ ایمان اصلی و حدی فرموده اند
یعنی اصل ایمان کلمهٔ شهادت با تصدیق گفتن است و حد ایمان آنکه نماز و روزه
و حج و زکوة و غسل زکیات است مراد آن نیست وقتیکه سلوک سالک در نسبت ها مراتب
اصل و حد آن تمام و کمال میشود از انجا خرقه عادات ظاهر میشوند عزیز من سلوک
بسیار کسان هیچ پایان میکنند فاما بدرجهٔ حد مذکور الی آخره کجا میرسند یعنی هر طرفی
را اینقدر قابلیت نیست که مرتبهٔ حد مزبور خود را برساند و عمل نماید بجز بدرگاهی

پیر کامل و فضل حق سبحانه آنکه مرحوم مذکور را بعد تمام شدن سلوک مزبور
بخلعت خلافت سرفراز فرموده اند و دیگر برائے تزویج نکاح نیز امر کرده اند
باینملک تشریف آورده اند بموجب حکم عالی مرحوم مسطور همه امور مزبور بجا آورده اند
بعده در آن ملک از ارشاد و توجهات و شان بساکسان تربیت در کار فقیری
یافته صاحب کمال گشته اند در ملک کوکن مقدمات مسطور مشهور و معروف است
و بعد چند سال مرحوم موصوف از دار الفنا بدار البقا رحلت نموده اند اینهم دلیل
کمال از جمله خرق عادات حضرت معلی است ـ

فایده چهل و چهارم ۴۴ انکه حضرت قبله بعد آمدن از عربستان قبل از سی سال
طرف ارکات و ترچناپلی وغیره الضلع برائے سیر و ملاقات اهل الله تشریف
میبردند سواری و بار برداری هیچ نبود مگر یک خادم صادق جلد رو بنام غلام حسین
بابی مرحوم همراه جناب عالی بود روزے از منزل مکان سوے کابل پیت بوقت صبح
پیلیر که فاصله آن چهار کروه است تشریف میفرمودند وقت تهجد بود نماز آن
گذارده کمر بسته از راه جنگل و کوهستان راهی شدند و خادم مذکور را فرمودند
که قافله بهرگی فجر از اینجا روانه خواهد شد همراه او بیائی طرف پیلیر بما ملاقی
خواهی گشت خادم مذکور بهزار منت همراه جناب عالی گردید و در ان شب

برآسمان ابر سیاه آمده بین و اشجار و جبال صاف بنظر نمی درآمد بلکه
هیچ چیز نمی نمود خادم مذکور با عقیدۀ تمام پس پس قریب تر جناب تعالی
میرفت بحکمه وقت نماز فجر بموضع مزبور رسیده اند خادم مسطور
تعجب کرد که اگر از راه راست می آمدند اینقدر جلد تر و باسانی میسر نشدی
حال آنکه قبل ازین سفر جنگل مذکور و راه هر دو موضع مزبور حضرت قبله
نرفته اند و نه دیده اینهم دلیل کمال است بلکه جای تعجب نیست جناب
حضرت حق سبحانه و تعالی تمام در زیر نظر دوستان خود برابر خردل
و آنچه در خردل باشد یا در نظر ناظران پوشیده نیست پس فراز و نشیب
یکمنزل راه چه باشد –

فایده چهل و پنجم آنکه قبل از سفر سیر مسطور که حضرت عالی در کرنول
و نندیال و غیره از ضلع تشریف میداشتند شخصی بنام رحمت خان مهمند
که از مکان ناندیر و بسونت آمده در موضع کویل کنٹه نوکر گشته در خدمت
جناب تعالی باد سوخیت تمام حضور پر نور می ماند و طرف کرنول و نندیال و
گنٹ پلی همراه جناب عالی میگردید اتفاقاً حضرت عالی برای سیر طرف ملک
ارکاٹ تشریف میبردند در انوقت نامبرده عرض کرد که همراه جناب عالی بملک

مذکور خواهم آمد حضرت قبله او را منع فرمودند بعده خانمذکور جد و جهد و آرزوی
کمال کردن گرفت که از قدوم مبارک جدا هرگز نخواهم گشت بعده حضرت قبله
فرمودند که اکنون در اینجا باش ان شاء الله تعالی بنده از ارکاٹ ترا خواهم طلبانید
شخص مذکور از ناراضامندی تمام خاموش ماند و متحیر گشته تعجب کرد و در دل آورد
که من چه وجودی دارم که مرا از ارکاٹ طلب خواهند فرمود بعد از ان حضرت اعلی
بارکاٹ تشریف برده اند و آنجا سبب در سبب برادر کلان نامبرده در عهد
عالی آمده است پرسیدندش که تو از کجا آمدی نام تو چیست برادر کلان مزبور
عرض کرد که از نانذیر و بسونت آمدم و نام جد هر دو نامبرده که عنایت خان خویش
مرحوم بود نیز ظاهر شود بعده حضرت قبله فرمودند که برادر تو بنام زینت خان
او گفت که مدتها از وطن موصوف والده خود را گذاشته جائی رفته است تا حال معلوم
نیست که کجا است و بچه طور و والده مزبور بیاد او زار زار گریان و غمگین و پریشان
خاطر است یعنی برادر کلان مزبور نیز عرض کرد که برای ملاشش و در روزگار خود تا اینجا
گردیده ام کسی جا او را نیافتم بعده حضرت قبله بر احوال او ترحم کرده آدم خود را از
ارکاٹ بموضع مسطور که فاصله آن دوازده منزل است فرستاده نامبرده را طلبیده اند
بعده طرف والده مذکور او را روانه کرده اند این هم خرق از دلیل کمال است

هر آنکه آگاه دل هستند کارهای حال و ماضی و استقبال میشناسند یعنی حسب دل‌ها
مقدور مراتب او هر سه ایام مذکور معاینه و حال است —

فایده چهل و ششم آنکه از موضع مذکور بارکات طی و ترچناپلی رفته
سیر کرده بروز روانه شدن از ترچناپلی باین طرف در میان راه بنا بر طغیانی دجله
راه گذر بر روندگان متعذر بود افواج و لشکر آن ضلع در آنروز بر کشتیها سوار شده
طرف ساحل میگذشتند دران حالت حضرت قبله کیفیت آن دریافته کشتی نشستن
را یک طرف گذاشته بسوی غرب کرانه رود چند قدم تشریف فرموده کمر خود
بسته و خادم را همراه گرفته در دجله مذکور در آمده راهی شدند آب رود در آن
حالت طغیان از زانو و کمر بالا نبوده است و کسی از هنود بر کناره ایستاده
میدید و تعجب میکرد که پیاده چنین در آب پر طغیان چگونه خواهند گذشت
وقتی که در میان دجله رسیدند آنزمان هندوی مذکور از وهم خام دانست که
شاید درینجا آب پایاب است او هم از همانجای که حضرت ایشان در آب آمده بودند
در دجله راهی گشته غوطه‌ها خوردن گرفت بهزار شدت بازپس طرف ساحل خود را
رسانید در آنروز حضرت قبله از دجله گذشته شانزده کروه منزل کرده آمدند شاید
مراد آن باشد که از کیفیت مزبور کسی مطلع نشود بلکه در آن سفر مذکور هر جا که

تشریف میبر وند زیاده نمی ماندند مگر یک وزیاده روز ازانجا کسی خبر نکرده آخر شب
برخاسته کم وبیش سی کروه منزل میکردند شاید باعث آن باشد که کسی از احوالات
مطلع گشته تعاقب خورا رسانیده مخل اوقات نگردد ـ

فایدهٔ چهل وهفتم آنکه از ترچنا پلی به چینجے آمده ازانجا بارکاٹ
تشریف می آوردند خادم مذکور همراه بود درانوقت بعد نماز اشراق حضرت
قبله دلایل الخیرات بدست مبارک گرفته تلاوت آن میکردند در زراعت
باجرے که بقدر یک شبر بلند شده بود دران تشریف میبرند خادم را فرمودند
که پاها با احتیاط می نهاده بیا مبادا که زراعت مذکور ضایع شود بموجب
امر پس پس جناب عالی می آمد وقدوم مبارک را نظر میکرد و کما حقه میدید
که تصور حضرت معلی بر تلاوت مزبور بود اصلا بر زمین وقدم خود نبوده اند
بفضله هیچ یکی درخت از درختهای مذکور ضایع نمیشدند شاید بحکم الله قدوم
مبارک را فرشتگان موافق خواهش حضرت معلی از نهالهاء مزبور معلق
میداشته باشند اینهم دلیل کمال است ـ

فایدهٔ چهل وهشتم آنکه حضرت قبله وقتی که در قصبهٔ تندیال
تشریف میداشتند دران ایام همت یار خان مرحوم لشکر عظیم گرفته

قصبهٔ مذکور را محاصره کرده بود و مردمان لشکر مزبور قصبهٔ مسطور را گرداگرد
مورچه بندی کرده بودند هر روز و هر وقت بر برج و فصیل چهرهٔ منور حضرت
معلی القاب بید بود وقتی که بعد چندی روز صلح شده است و در لشکر مزبور اتفاقاً
حضرت قبله تشریف برده اند مردمان مورچال جمال باکمال برگزیده
ایزد متعال را نظر کرده میگفتند که همین فقیر را سپاهی قصبهٔ مذکور کرده بر
فصیل و برجها میگردید حال آنکه حضرت عالی از مکان سکونت قدوم
مبارک تحرک نمیفرمودند مگر این تصرفات باطنی بود که در هر مکان صورت با جهاب
خود را می‌نمودند اینهم دلیل کمال است —

فایدهٔ چهل و هفتم آنکه بعد صلح مذکور اتفاق جنگ با بهادر خان
ناظم کرنول رویداد در بیان محاصرهٔ مذکور و جنگ بیان طول است آنرا مختصر
کرده شد آنکه همت یار خان مرحوم فوج دوازده هزار سوار و شانزده هزار پیاده
و توپها و بانها و راکل وغیره که اسباب جنگ است از حد بیرون بود
همراه بهادر خان ناظم کرنول قبل از جنگ ده هزار سوار بود و بروز جنگ همه
رفته کم و بیش یکهزار سوار باقی بود از انجمله هم بوقت جنگ چند کسان از دهشت
فوج عظیم گریختند پانصد سوار بودند وقتی که هر دو فوج بر جنگ قایم شدند حضرت قبله

قبلهٔ عالم درانحالت از هر دو فوج مذکور خود را علیحده کرده بر یک بلندی نشسته
کیفیت جنگ را میدیدند و توجه باطنی هم موجب رادهٔ ازلی میفرمودند
بحکم ذوالجلال فتح و نصرت نصیب ناظم مسطور گشته معروفست اینهم
دلیل کمال است

فایده پنجاهم آنکه قبل از مقدمهٔ همت یار خان مرحوم حضرت قبله
که در قصبهٔ سندیال درون قلعه نزد مسجد تشریف میداشتند و در قصبه
مذکور بتخانه بود در آن ایام زناردار عامل قصبهٔ مسطور در سالی بت را
از بتخانه بیرون کشیده با جمعیت سه هزار مردم کفار جهت تشهیر گشت
درون قلعه می آورد که انجا هم تیر بود برای ملاقات کنانیدن بتان را
با یکدیگر متصل در قلعه معه جمعیت مذکور آمده بودند در آن اثنا حضرت
قبله کیفیت مذکور دریافته زناردار مسطور را گفته فرستاده اند که آگاه
باش تا که درون قلعه بت را نیاری صباد الیشان شعری از امر حیا بعا
نهایت هراز خود بیچیده و لاچار شده بت را باز به بتخانه برده لیکن سجا خود بر زبان
هندیان گفت که درین سال ور گذر کرده ام در سال آینده بت اسعه
جمعیت مذکور از بتخانه بیرون کرده درون قلعه خواهم آورد در انوقت

دلیری و شجاعت خواهیم دید چگونه خواهند کرد کیفیت سخن شنیده مذکور حضرت قبله شنیده فرمودند که انشاالله تعالیٰ تا سال آینده نخواهد ماند بموجب فرموده جناب عالی بعد سه چهار ماه عامل مزبور را اتفاقی برفتن کرنول روی داد یعنے کرنول رفت پیش ازین عامل مذکور افغانی را کشته بود وارثان در تردد کشتن نامبرده بودند اتفاقاً کشته اند یعنے بجهنم واصل شد اینهم دلیل کمال است —

فایده پنجاه و یکم حضرت معلی وقتی که در کهڑپه تشریف داشتند شخصے از مکان نندیال عرضی نوشته بود بعد چند روز از کهڑپه بمکان مذکور حضرت قبله تشریف آورده اند بعد ملاقی شدن با نویسنده عرضی مذکور لفظ فلان چرا نوشته بودی که آن لفظ بے معنے و خلاف مرضی بود شخص مزبور عرض کرد که لفظ خلاف مرضی بجناب معلی هرگز نه نوشته باشم بعده عرضی مسطور را طلبداشته بحضار مجلس مطالعه کنانیدند همه کسان مجلس عرض کردند که لفظ مزبور در و نمی نماید بعده حضرت معلی از عرضی مسطور را در دست خود گرفته لفظ مذکور را از انگشت نموده اند همه کسان انوقت در آن نظر نموده قبول کرده اند از دلیل ظنے اغلب مفهوم میشود شاید که نویسنده

حضرت معلی از عرضی بعید ... غیب ...

عرضی سطور در وقت نوشتن بخیال خود لفظ مزبور آورده باشد مراتکه صاحب باطن اند حرکت جنبش و لهاء خلایق از کمال روشنی قلب پر نور خود معلوم میکنند اینهم دلیل کمال است ـ

فایدهٔ پنجاه و دوم انکه در کهڑیه عبد السلام خان مرحوم عرف چهمو میان مرید جناب عالی بود رسوخیت و اعتقاد از همه تونگران انجا زیاده میداشت بلکه از رسوخیت مذکور در باغ او حضرت قبله مکان ساخته بودند بعد چند ایام مرید مزبور را مرض خفقان شده بود که جمله طبیبان وقت آنرا دیده گفتند که علاج این مرض هرگز نمیتوان شد عقلا و همه اطفال و عیال مریض مزبور از زندگی او نا امید گشته بجناب عالی آمده قدوم مبارک گرفته عرض نمودند در انوقت حضرت قبله دو جهان بر احوال اوشان ترحم کرده فرمودند که نظر بخدا تعالی دارند و هیچ مراسم جهال چنانچه دعورات وغیره مشهور هست نکنند انشاء الله شافی مطلق جلشانه از فضل خود مرض دفع خواهد کرد بلکه مریض مذکور را از خانه او طلبیده نزد قرب جوار سایهٔ عاطفت در یک خانه بستر او کنانیده اند بعده حضرت قبله دو جهان روزی چنان توجه فرمودند که چهرهٔ مبارک در انوقت

سرخ گشتہ موے محاسن مبارک افتادہ شدہ بفضلہ از جذبۂ کمال یا جمال تمام مرض مسطور دفع گردیدہ صحت شدہ است انیہم دلیل کمال است —

فایدہ پنجاہ و سوم آنکہ در ایامی کہ حضرت قبلہ بکہریہ تشریف داشتند بہادر خان ناظم کرنول کہ مرید جناب عالی بود در مکان بہولیری نامی جنگ را شہید کردہ از انجا بجناب عالی عرضی بخوشی تمام فرستادہ بعدہ حضرت معلی آن عرضی را دریافتہ بہ پشت عرضی مزبور این نوشتہ واپس فرستادہ اند کہ کار مزبور نہایت بد کردی عنقریب است کہ در دو ماہ سر تو نیز بریدہ شود ہمون طور شدہ است انیہم دلیل کمال است —

فایدہ پنجاہ و چہارم آنکہ قبل از دوازدہ سال کہ تالاب انا سمندر از باریدن افزون بارش بندان شکستہ بود در انوقت رعایا فریاد و فغان کردہ بخدمت عالی آمدہ اند یعنی قبل از شکستن بند مزبور بعلامت شکستگی آن دریافتہ رعایا عرض کردند بعدہ حضرت قبلہ بہ نیت استغفاء خلق اللہ برای عند اللہ تشریف بہ تالاب مذکور فرمودہ در جای شکستہ از قوت باطن استادہ شکستہ بند را مستحکم گنانیدہ اند مشہور است حال آنکہ در آن طغیان فیل را توانائی نباشد کہ از استقامت بایستد انیہم دلیل خرق

عادت اہل کمال است

فایده پنجاه و پنجم آنکه درین شرف المکان قبل از هشت سال
خادم جناب عالی بنام شیخ عبد الکریم پسر زن حسین زناردار عاشق و دیوانه
گشته بود پیر نامبرده از معالجه آن لاچار گردیده بجناب عالی عرض نمود که فرزند
لایق را اینچنین احوال شده و ضایع میشود چنان توجه فرمایند که این از آن حالت
بخشی شود در انوقت حضرت معلی در مجلس بر گردن او سه چهار مشت زده
و نیز بزبان مبارک فرموده اند که هشیار شو بمجرد توجه مذکور فی الفور در یک
آن دیوانگی او همه دور گشته بفضله موافق حال سابق شده ست این هم از اهل
کمال است

فایده پنجاه و ششم آنکه قبل از هفت سال شخصی افغان
بنام عبد الرسول باشنده گهریه دنیکال بکرم آمده بجناب عالی عرض کرد
که از سعادت دولت بیعت سرفراز شوم و کیفیت احوال خود بیان نمود
که شیطان نماز گذاردن نمیدهد یعنی در دل وسوسه می اندازد که نماز گذاری
و عبادت حق جلشانه نکنی و وضو نسازی ازین خیال فاسده و باطله بسیار
نهایت عاجز گشته محروم از بندگی حقتعالی شده ام بر بینامی چنان توجه

توجه شود که از خیال فاسده مسطور رہائی یافته بعبادت حق ذوالجلال قائم باشم کیفیت مذکور حضرت قبله شنیده اول اورا سرزنش فرمودند که بر والحال ترا بیعت نخواہیم کرد بعده نامبرده با انکساری و عاجزی بجد تمام از زبان مردمان اینجا عرض کنانیدن گرفت و خود ہم بحضور جناب عالی مؤدب استاده بعد چند ایام بفضل ذوالجلال والاکرام حضرت عالی توجه فرموده درود تنجینا عطا کردند که بخوانی شخص مذکور درود معظمه مسطور را خواندن شروع کرد بفضله در یک روز ہمه خیالات فاسده را گذاشته نماز و عبادت کردن گرفت اینہم دلیل کمال است دران احوال بیعت نکرده رخصت داده اند بعد چند ایام شخص مزبور باز آمده فیضیاب بیعت شده۔

فایده پنجاه و ہفتم

آنکه قبل از پنج سال در موسم تابستان یک موضع از موضع ہای سرکار عالی چاہے بود که تمام رعایا وغیره آب آن می نوشیدند چاه مذکور خشک شد رعایا فریاد بر آوردند که بجز آب سکونت درین قریه نمیتوانیم کرد حضرت قبله دران احوال بقریه مزبور رفته فرمودند که چاه مذکور را بکنید آب بسیار است بموجب ارشاد عالی چنان بعمل آوردند بفضله آب پیدا شد

فایده پنجاه و ہشتم

آنکه قبل از پنج سال در ہنگام ابتدای عصر

عالی البسیر اشجار انبه همه خادمان همراه رکاب سعادت گرفته برای سیر تشریف فرموده
بودند و درخت ها را انبه داز یکروه قریه جات اطراف را یکیک به تقسیم
عنایت فرموده بودند و جمله زنارداران براهمه را درختی که یک تا زیر بلند بود
در حصه انها آمده ازانجمله یک زناردار بران درخت سوار شده ثمران گرفتن شروع کرد
گرفت دران حالت زنار دار مذکور از درخت معکوس بر سر افتاده بفضل
هیچ عضو اورا شکستگی نرسید حال آنکه زمین زیر درخت مذکور بنهایت سخت
مانند سنگ بود بر زمینی که ضرب سر رسیده سه انگشت چقر شده فی صورت
شکل دلالت میکند که بسیار اعضاء او می شکستند و هیچ نقصان نیافته در ایام
ایام صحیح البدن گذشته است مگر در وقت ضرب مذکور غش و بیهوشی یک لمحه
شده است حاصل کلام آنکه در اندرون دل حضرت معلی خیریت همه کسان و ثبت
خواسته بود ازان باعث مجیب الدعوات حقیقی جلشانه موافق خواهش
دوست خود خیریت همین مذکور کرده باشد اینهم دلیل از تصرفات است

فایده پنجاه و ششم آنکه بعضی وقت طعام قلیل به چندین اشخاص
و مردمان بیک از طرف بسیار آمده اند و آنوقت حضرت قبله اند
تصرفات خود طعام مذکور را به همه کفایت کنانیده اند اینهم تصرف اهل کمال

فایدهٔ شصتم آنکه حضرت سعلی وقتیکه برای سیر طرف دیهات خود و یا با غها تشریف برده اند در آنجا طعام بهمه کسان خورانیده چیزی داشته فرموده اند که چندی مردم الحال شاید خواهند آمد برای اوشان ضرور بدهد بموجب فرمودهٔ عالی مسافران وغیره آمده طعام داشته را خورده اند حال آنکه همه کسان حاضر الوقت از آینده گان مذکور خالی ذهن بوده و در تفحص شده که شخصان مقرری تمام آمده اند و دیگر کسان از کجا خواهند آمد مفهوم نمیشود بجمله یکبیک آمده اند اینهم از تصرفات است —

فایدهٔ شصت و یکم آنکه در محل حضرت سعلی از مدتها پیرزنی هست که بدن او را از مرض برص بسیار اعضا اسفید گشته و در محل مزبور عورات دیگر که هستند همراه انها طعام میخورد و آب مینوشد و یکجا می خسپد یعنی در همه چیزها که ضروری اند اختلاطی میدارد بلکه بعضی زنان بیوه و اطفال غربا وغیره پس خورده آن میخورند و در محل شریف و بیرون محل مردمان و زنان و اطفال که میباشند از مریض مذکور انکار و کراهیت اصلا نمیدارند بفضله از تصرفات جناب عالی هیچ یکی را از ابتدا تا الی الآن از مرض مسطور مزاحمت نرسیده بر همه ظاهر است

حال آنکه در اکثر ملک یعنی ملک عرب و عجم وغیره دستور چنانست که محله مریضان وبا
علیحده کنانیده خرج میرسانند هرچند بادشاهان خلاء و ملاء و اختلاط نمیدارند بخوف
آنکه مرض مذکور سریع الاثر است نزد جناب معلی خیال این چیزها در باطن پاک
نمیگذارد بلکه از تصرفات جناب عالی کراهیت و انکار از خیال مردمان
این مکان بکرم از مریض مذکور تمام رفته است اینهم دلیل کامل است

فایدهٔ شصت و دوم آنکه فی سنه ۱۱۸۰ الهجری نظام علیخان و
حیدر نایک باتفاق فوج عظیم معه لوازمات جنگ گرفته بر ملک ارکاٹ شد
وغیره آن ضلع برگهاٹ آمده بودند و نزدیک گهاٹ مذکور فوج
محمد علیخان که فرنگی و بار و سوار وغیره باسباب جنگ نیز تیار بودند
روزی اتفاقاً اندک اندک سواران از هر دو افواج مذکور در یک جای دیگر
علیحده جنگیده اند در جنگ مذکور چند سواران و یک جمعدار بنام قادر علیخان
مرحوم که نوکر محمد علیخان بودند کشته شدند بعده تمام فوج که فرنگی وغیره
بود کیفیت کشتگی مسطور شنیده از آن معرکه هیبت خورده گریخته بجای
دیگر آمده اند بعده حقیقت جنگ و گریختگی مزبور بمحمد علیخان در ارکاٹ
مسموع گردید از آن خوف و دهشت ارکاٹ گذاشته به چناپٹن خود را

رسانیده است و بیان احوال پر اهوال مزبور چه امیر و غیره عالم تمام کنان

از ظن اغلب مید [illegible] که امکان و سکونت امیر مذکور و تعلق ارکان است

اگر نخواهد باشد در احوال هنگامه مسطور میر ضیاء الدین خان که خادمی جناب عالی

عرض نمود که همشیره سعد الله خان و چنانچه است اگر امر عالی شود خود را نزد او شان

رسانیده زیر سایه عاطفت خواهم آورد فرمودند که بهتر است لیکن همراه

شما خلعتها باید که شد از بی غلام نقشبند محمد علیخان و سعد الله خان بپرید یعنی

قبل از هنگامه مذکور که [illegible] مزبور شده بود و سوال و جواب مزبور خان موصوف

عرض کرد که وی [illegible] حالت سراسیمگی کمال که با نها عنایت میشود امیر مذکور

این کار را امین و برکت [illegible] خود تصور خواهد کرد بعده حضرت قبله دو جهان

بزبان فیض ترجمان فرمودند که با امیر مسطور بگوید که وقت آشنائی فقرا در حالت

مصیبت است نه وقت توجهات و دعوات فقرا و بزرگان که بر مردمان

دنیا داران باشد در احوال شدت و پریشانی است شاید حضرت عالی

مرحبا راده ازلی بر امیر مسطور باین عنوان سخن توجه فرموده باشند بفضله

از توجه [illegible] کار امیر مسطور بانتظام رسیده معروف است یعنی

با وجود [illegible] فتح [illegible] است این که در شده ایشان

باعث توجهات بزرگان صحیح مینماید عقلا هیچ شک نیست بلکه تمهیدات مسطور
دال است بر توجهات صاحب کمالات که از تصرفات شیخ باقی
دیگر آنکه در هنگامهٔ مسطور که مردمان این ضلع نیلور وغیره مکانهای
خود را گذاشته طرف دیگر ملک معه قبایل واسباب منتشر گشته میرفتند
خوف آنکه مبادا فوج نظام علیخان مرهته وغیره برای پامالی برین ملک
خواهد آمد درین هیچ شک نبود باعث ظن خوف آنکه پیش ازین هنگامه
مذکور قبل از دو سال نظام علیخان که طرف ارکاٹ از راه دیگر رفته
بعد از آنجا وقتیکه برین ضلع میگذشت دران حالت بسیار مردمان اینملک
دیهات گذاشته مکانهای استوار گرفته بودند وبسیار کسان در دیهات
وجنگل وکوهستان مانده وپامالی آمده اند بلکه هنگامهٔ سابق مذکور از کیفیت
زیاده ایام نمانده انچنان پریشانی وپراگندگی خلق رو نموده بود معروف
است باوجود هنگامهٔ دیگر مزبور را همه کسان از ظن اغلب میدانستند که از
مدتها شاید خواهد ماند عقلا در انصورت حضرت قبله دوجهان از توجهات
فیض آیات موافق مشیت ایزدی فرمودند که از خوف وهیبت فوج مزبور
مردمان اینملک چرا میگریزند فوج مزبور باین سمت نخواهد آمد بحکم الهی حضرت

فرموده حضرت عالی برین ملک مان گشته است اینهم از تصرفات لیل کامل
است دیگر آنکه قبل از هنگامه مسطور وقتی که نظام علیخان و نایک مزبور نزد
گهاتها مسطور آمده بودند دران زمان حضرت قبله دوجهان روزی در مجلس
فرموده بودند که نظام علیخان و محمد علیخان حیدر نایک اگر بر حال خود خواهند ماند خوب است
درین کار مصلحت خیر و خلق الله را بهبود و روزگار است و سبحانه جل شانه
موجب فرموده حضرت عالی هر سه شخصان مسطور را تا اینمدت بشایدبر حال
داشته باشد بعده محمد علیخان که از فضل حق و توجهات بزرگان ملک
و جمعیت او که قایم مانده بود این را کفایت و غنیمت نشمرده بر ملک نایک
مزبور زیادتی کرده بعزم جنگ فته هزیمت خورده آمد درین کار بی انصافی
توجهات بزرگان معلوم از ان باعث تا این زمان در خود ها می جنگند اخر الامر
هرچه در مشیت ایزدی شدنی است همون خواهد شد۔

فایده شصت و سوم آنکه فی سنه ۸۲ الهجری در ایام بارش که کم و بیش
دو ماه هنگام بارش گذشته بود بارش نمی بارید مردمان در سر اسیمگی بودند
که امسال بارش کم مینماید نمی بارد درانصورت حضرت قبله دوجهان در مجلس
و غیره جاے دو سه مراتب بزبان مبارک فرموده بودند که درین سال مطور

طور بارش چنان مینماید چنانکه قبل از شهره سال از طغیانی آب باران کرنول وغیره ملک در هلاکی آمده اند مشهور است شاید همونقدر بارش خواهد بارید بحکم ذو الجلال در سال مذکور باران از حد افزون باریده سد چنانچه غیر ملک هلاک شدند معروف است اینهم دلیل کامل است —

فایده شصت وچهارم آنکه همون قدر سالی که بارش کم مینماید اگر حضرت عالی موجب ارادهٔ ازلی میخواهند که بارش شود در آنسال البته حضور هر دمان بزبان مبارک میفرمایند که امروز فردا بجکر بارش می بارد همو نظور شده است اینهم از تصرفات است —

فایده شصت وپنجم آنکه مراتب کمالات مسطوره که بیان کرده شد ظاهر مینمایند ازین سوای مراتبات سیرت باطنی نیز دیگر اند هر که صادق الاعتقاد درین مکان مکرم زیر سایهٔ عاطفت چند روز سکونت ورزیده وچیزی سلوک فقیری هم بعمل آورده والوش حضرت پاک باطن گاه گاه میخورده باشد بر آنکس چیزی کیفیات باطنی بعطای باریتعالی مکشوف خواهند گشت عزیز من همه مراتب کمالات مذکوره بجز میسر شدن مرتبه ولایت وقیضهٔ خلق نبوت در کسی یافته نمیشود وبعضی مراتب صاحب کمالات در چشم ناقص نادان

بحسب ظاهر مخالف شرع مینماید در وقتی ناظر ناقص را لازم نیست هر چه که
عمل شنیعه خود است تطبیق بعمل صاحب کمال نه نهد مبادا در مظلمه ان گرفتار
خواهد گشت زیرا که جملهٔ اعمال و کارهاء صاحب کمال موافق شریعت و حکمت است
احول دو بین یعنی ظاهر بین و کور باطن احوالات او شان را نمی دریابند بلکه در مراتب
انها حد ادب ظاهری و اعتقاد باطنی نداشته گستاخی بجناب او شان میکنند
چنانچه در مثنوی شریف میفرمایند بیت ابلهان تعظیم مسجد میکنند +
در جفاء اهل دل جد میکنند + این مجاز است وان حقیقت ای خران +
نیست مسجد جز درون سروران + مسجدی کو اندرون اولیاست +
سجده گاه جمله ست انجا خدا ست + هست بیت الله درون اولیا +
رو در انجا سجده کن بهر خدا + ونیز بهمین بیان در مثنوی شریف فرموده اند
بینند که جملهٔ خونها بموجب شریعت ناپاک و پلید ست مگر بیان خون شهدا
پاک و ظاهر امده بلکه پاکی ان برابر پاکی سیاهی قران المجید گفته اند لیکن بحسب
ظاهر بینان هر دو خون یک مینماید مثنوی شریف بیت کار پاکان را قیاس
از خود مگیر + گر چه ماند در نوشتن شیر و شیر + جمله عالم زین سبب گمراه شد +
کم کسی ز ابدال حق اگاه شد + عزیزمن اگر و شخصی موافق شریعت از ابتدا

تا آخر هزاران هزار کمالات بیشک و شبه باشند و یک یا دو سه اقوال و افعال
بحسب ظاهر خلاف شرع مینمایند در اینصورت عقل کامل و نقل سلف صالح دلالت
بر آن میکنند که اینهم خلاف شرع نباشد مگر در نظر ناقص و مشکک تفاوت مینماید
آن نظر را اعتبارے نباید کرد که نظر باطلی است آنانکه کامل الوجود اند هر کارے
و افعالی که اختیار میکنند نقصانے آن کار موجب شرع شریف دور ساخته کمالات
بادی بخشند مثنوی شریف علت هر چه گیرد علتے علت شود ❊ کفر گیرد کاملی ملت شود
فایده شصت و ششم آنکه بعضے کور باطن و بی تعین و بد اعتقاد
میگویند مسموع میشود که در صحبت و خدمت جناب عالی مدتها مانده بودیم
هیچ بهره نشد و دیگر کسانرا چه حاصل آید عزیز من اثر صحبت بر آن کس میشود که
اثر گیرنده باشد یعنی قبول کننده باید بمصداق اینمعنے در مثنوی شریف فرموده
بیت مثنوی ماست قرآن ز دل ❊ هادی بعضے و بعضے را مضل
آب نیل است و بقبطی خون نمود ❊ قوم موسیٰ را نه خون بود آب بود
مثال دیگر آنکه حضرت موسے علیه الصلواة والسلام نزد جناب الهی مرشد
طلب نموده بودند در آن باب ندا آمد که نزد یک
عنز ازیل بر و ارشاد خواهد کرد موجب

نبوت آن قدر پیدا کند و نیز مثال آنکه آفتاب بر همه اشیا بیک حال می تابد لیکن اشیاء
مذکوره بقدر ظرف خود اثرش میگیرند یعنی از تابش مزبور کسی منفعت میشود و کسی را
ضرر چنانچه جنس نور را خوشبو زیاده میکند و متعفّن را العفن زیاده میسازد و هر چه نقصان
و ضرر یکه باشیا میرسد منسوب باشیاست و نه بآفتاب که آنجا نقصانیت را
مدخلی نیست بنسبت اشیاء مسطور آفتاب معرا و مبراست و نیز مثال آنکه بر همه
درختها و میوه‌ها که بسیار دباریدن آن علی العموم است که بعضی را نفع میرسد و بعضی
را ضرر و هر چه نقصان و ضرر است علی الخصوص بعلمای مسطور کرده میشود و نه بر
نزد ظاهر است و نیز مثال آنکه بحر بآب معمور است هیچ گاه کم نمیشود و گیرنده‌ها آب
دریا بمقدار ظرفهای خود آب میگیرند اگرچه ظروف ثابت داشته باشند و یا اگر ظرف هیچ
شکسته باشد یا ظرف نباشد درینصورت آب هیچگونه بدست آید و نیز مثال آنکه
آب باران بر تمام اشیاء چه کوه و سنگها و درخت ها و خانها وغیره که می بارد و باران
آن بطور عام است یعنی بر مکانی کم و بیش نمی بارد و لیکن در هر مکانی آب باران
جمع نشود مگر در جای نشیب یعنی خصوص این قابل مکانی پستی است که آب در آنجا
اقامت میگیرد والا نه باران علی العموم است و بلندی که از سبب ظرفی آب را
در خود نمیگیرد و باران رحمت را چه گناه و نیز مثال آنکه مطر نیسان وقتی که در دهن

صد فہامی بار در میشود و در وہن بار بار زہر میشود معروف است باید دانست
این مثال است مسطور گفته شده اند این وجه است و الا اند در جمیع صفات علیت
این که مراد از مثل است یعنی مثل اثر گویند که یک صفت را نسبت داده باشند چنانچه
کسی گوید که فلان شخص مانند شیر غران است در صورت یک صفت شجاعت
شیر یافته شود و در جمیع صفات علیت و مراد از مثل آنکه در تمام چیز نسبت کردن است
بیشک و شبه چنانچه شیر را به شیر دیگر یعنی جمیع صفات در و یافته شوند اگر تمام
صفات نسبت کنند مسئله تولید که در کلام و عقیده معتزله معروف است ثابت
میشود که مسئله مذکور بقول عقاید سنیه سراسر باطل است بالاتفاق بعضی
نزد کلام معتزله اثر شئے از شئے چال مستقله ثابت است و از قدرت
و ارادات حقتعالی نے شناسند یعنی میگویند که حقتعالی بنده را چنان
مختار کرده است هر چه که افعال میکند از سر خود است در و اختیار
حق سبحانه اصلا نیست اگر اینچنین دانند و اعتقاد کنند خالقیت هر چیز به
استقلال ثابت میشود و این باطل است بالاتفاق بعضی مثالات
که مسطور اند درین بیان باید دانست چنانچه سردی آب خالق آتش سنگ
چقماق نیست که از صحبت سردی آتش مذکور دفع گردد علی هذا القیاس

مثالات مذکور فہم کنند ودرین امثال مذکور ادراک مسئلہ جبر واختیار دانایان دین را
اندکی مفہوم خواہد شد لیکن این مسئلہ مسطور بسیار غامض است وفہم وادراک
آن نہایت مشکل بحسب قواعد کلام محققان واندک نور باطن وسلوک فقیری مفہوم نمیشود
این رمز نزد عارفان اہل اسلام مکشوف ومعروف باشد ہر کہ کیفیت امر تکوینی
وامر تدوینی تشریعی معہ لوازمات مسایل وامثال آن باستعداد ادراک خود
بداند بفضلہ او را البتہ چیزے اطمینان از مسئلہ مذکور خواہد شد دیگر آنکہ معتزلہ عرف
بقدریہ است از کمالات نبوت وولایت کہ معجزات وکرامات است از ہر دو مرد
سخت منکر اند یعنی قایل ومعتقد از معجزات وکرامات اصلا نیستند یعنی میگویند
ہر کرا طبیعت بدرجہ صلاحیت میرسد از انجا خرق عادات صادر میشوند درین محل
بودن پیغمبر وولی حاجت نیست فرقہ مذکور ازین کاذب الاعتقادے در ورطہ
گمراہی ابد افتادہ اند ہمچنین بعضے کور باطن وجاہل از کمالات اہل اللہ کہ
بحسب ظاہر در نظر دانایان دین مینمایند ازان غافل گشتہ شقاوت ابدی
حاصل کردہ اند ومیکنند درین ہیچ شک نیست عزیزمن اگر از کوشش وجہد وجد
اعمال ظاہری کہ عبادت ظاہری است واعمال باطنی کہ ذکر وشغل ومشاہدہ
ومراقبہ وتزکیات نفس وتصفیات دل کہ مرتبہ خاص است تمام عمر میکردہ باشد

اگرچہ بہرۂ آن از اعمال مسطور خواہند یافت ہیچ فایدہ و ترقی باطنی و درجۂ کرامات
وخرقۂ عادات باو میسر نمے آیند مگر از بدرقۂ افضال ذو الجلال اگر سعی
بندہ کمالیت حاصل میشد بسیار کسان در کوشش و تردد کمالات ہستند
کہ درجۂ ولایت حاصل آید چرا میسر نمیشود یعنی از تردد و سعی بندہ محال است
مراد آنکہ ازین کاذب الاعتقادی چہ معتزلہ وغیرہ عالم گمراہان بدرجۂ
صاحب کمالات ہرگز نخواہد رسید یعنی از ترتیب مذمومی کہ معتزلہ
وشیعہ معتقد و قائل اند محض گمراہی و کمال بے دانشی و کور باطنی
صریح مینماید کہ ترتیب مذمومہ را بر ترتیب محمودہ مقدم داشتہ زیراکہ
از اعتقاد ترتیب مذمومۂ کسی بدرجۂ کمال تا اینجا نرسیدہ و نخواہد رسید
بلکہ مشرک در طریقۂ اسلام میشود کیفیت سخن مذکور نزد محققان دین متین معروف
است و از اعتقاد ترتیب محمودہ بجکہ اکثر کسان بلکہ تمام صاحب کمال بدرجۂ
ولایت و قرب رسیدہ اند و میرسند درین ہیچ شک نیست حاصل کلام
آنکہ ترتیب محمودی فی نفسہ صادق الاعتقادی است و ترتیب مذمومی کاذب الاعتقادی
چنانچہ اعتقاد ثلیثہ کہ مخلوق را خالق ندانستہ پرستش آن میکنند در نصوص
بہرۂ سعدیت جاودانی چگونہ حاصل آید ترتیب مذمومہ ازان گوئیند کہ ابتدا

تولد هر شی یعنی بنیاد و پیدایش هر کار چه از خیال و وهم وغیره که از باطن بنده است

وچه از اقوال و افعال و اعمال که از ظاهر بنده است

یعنی تمام مسطور از ممکنات است از آنکه بغیر از اراده و قدرت حقتعالی فقط از ممکنات است

پنداشتن و اعتقاد کردن و عمل موجب آن بجا آوردن باشد یعنی معتزله و شیعه بسبب

باطله بترتیب مذموم سه را مسلم بر حال مستقله داشته اند ومیگویند که مؤثر احوال

مسطوره بنده است فقط در و اختیاری حقتعالی و اثر اراده و قدرت

او سبحانه هیچ نیست یعنی فرقه باطله مذکور میگویند که حقتعالی بنده را

آفریده فاما اعمال وچه ظاهری و باطنی سبحانه نیافریند بلکه همه کار تفویض

باو کرده یعنی مختار کرده است چه در کار ایمان و کفر وچه در کار صواب و عقاب

جمیع امور مذکوره به بنده را سپرده است آینده و هرچه اعمال از کار بار غرور بجا آرد

بر آن ثواب و عذاب خواهد یافت این سراسر باطل است و گمراهی مطلق بالاتفاق

بر بطالت مسطوره حجت بسیار دلایل شاهد حال است چنانچه آیه والله خلقکم

وما تعملون والقدر خیره وشره من الله تعالی ولا حول ولا قوة الا

بالله العلی العظیم لا خیر لی [illegible] حاصل کلام آنکه حقتعالی خالق

همه ممکنات است چه ارواح وچه اجسام وچه اعمال ظاهری وچه خیال باطنی

وغیره از جمله ممکنات است مومن باید فهمید آنکه از جمله کمالات مسطور یک

کامل اگر در کسی یافته شود آنکس را ولی اولی درجه باید گفت باوجود جمله
کمالات مذکور ولی کامل به اعلی درجات باید دانست درین هیچ شک نیست
بیان کردن کمالات مسطور فقیر را چندان ضرور نبود مگر از برای آنکه بعضی
کور باطن از عرفان و کمالات حضرت معلی سخت غافل و منکر گشته اند بعضی
میگویند که علم ظاهری نیست چگونه بیان توحید باریتعالی و سلوک فقیری
مراتب تمام خواهند فرمود ازین نادانی و بداعتقادی خود را از سعادت
دارین محروم نموده اند بنابر تنبیه ایشان گفته شد دیگر مراد آنکه
بسیار کسان مریدان و طالبان و خادمان و معتقدان وغیره که در اکثر جای
هستند مراتب کمالات و احوال حضرت عالی از ابتدا تا الی الآن تمام و کمال
اغلب که کسی یاد نباشند مگر اندکی اگر اینقدر کمالات مذکور هر کرا یاد باشند البته از بهر ما
صادق الاعتقادی سعادتمند ازین شود باین نیت پاک بخیر خواهی همین کمالات مسطور جمع کرده آنکه فقیر این مختصر را
دانسته بود که فایده ها مذکور ده یا یازده نوشته خواهند شد همین قدر ذهن نشین
بودند وقتی که کار مزبور اختیار کرده در نوشتن آمدم فایده ها کمالات
مسطوره از حد بیرون آمده و گرفتند از ظن اغلب مفهوم گشت شاید
برآوردن فایده ها مذکور توجهات جناب عالی مدد و معاون گشته باشد

والانه قابلی این فقیر ضعیف انقدر نیست که بر بر کمالات چند جای بشارات
ونکات ونادرات بسیار دیگر باعث آن از ظن پاک نیز معلوم گردید که
بهره از اثر الوش مبارک عالی بر دل فقیر شده باشد که بسیار کمالات
جمع کرده یعنی این فقیر عاصی الوش مزبور را باعقیده تمام میخورد و بحسب
ظاهر بسا کسان الوش مسطور را خورده اند و میخورند از انها بعضی را در سلوک
فقیری ترقی میشود و برخی را عرفان در توحید باریتعالی و جمعی را صلاحیت
بر کار شریعت و اکثرے را جلال بر نفس ضال و چندی را جمعیت ظاهری
و بعضے را از ملاقات دنیاداران انکار و غیرت و عزلت پیدا میشود و
اکثر کسان کاذب الاعتقاد و سخت گمراه را غفلت و گمراهی در طریقه دین
و اسلام زیاده میگردد گویا الوش حضرت سعلی محک مردان در باب
امور دین مهست بر قدر ظرف قابلیت یا ناقابل زیر سایه عاطفت که می آید و می ماند موافق
استعداد و اعتقاد دانش او حاصل است حال کیفیت عظمت الوش و سایه عاطفت
مسطور را از گوش جان خبیر باید شنید آنکه برخوردار محمد سلیمان همشیره زاده
اینجانب که در سن پانزده ساله است با صحبت و همقاتیا از بدنها ناتربیت بود
اتفاقا سفر و بسبب در ماه صفر المظفر فی سنه ۱۱۸۳ هجری از مکان تلپول

نزد فقیر آمد گویا زیر سایهٔ عاطفت جناب عالی برای سعادت اندوزی خود را رسانید
او لا هیچ علم نمیداشت و چیزی نمیشناخت مگر کلمهٔ طیبه و بسم الله الرحمن الرحیم نمیدانست
و میگفت بنده از فضل الله ذو الجلال وقتی که باین مکان مکرم آمد و قدمبوسی جناب
عالی با عقیده تمام هر روز حاصل نمود و الوش مبارک گاه گاه نیز خوردن گرفت
بفضل ازان باعث طبیعت نابرده برخواندن علم دین چسپیده و با صلاحیت
در عبادت معبود حقیقی جلشانه و با جماعت جناب عالی در مسجد دایم قایم گشته
و نیز خدمت را بدل و جان کمر بسته و دیگر با اطفال هم عمر گاهی بازی طفلی با کودکان
هرزگوئی و مجادله هم نمیکند این خصال حمیده مسطور که در خورد سالی در وی پیدا
شده اند از ظن اغلب مفهوم گشت بیقین که سایهٔ عاطفت و الوش مبارک
برو ل مشار الیه در اندک ایام موثر گشته باشند و الا بسیار کسان چه پیر و جوان
و چه خورد و کلان از سایهٔ عاطفت سکونت ورزیده الوش مزبور را از مدتها
بلکه از خورد سالی خورده اند و هیچ فایده بانها نشده ظاهر است بلکه خصایل
ذمیمه فسیدانه و سامریانه پیدا کرده اند باید دید چنانچه سامری در اصل ولد زنا بود در ایام
شیرخوارگی از شیر انگشت جبرئیل علیه السلام پرورش یافته بعد از آن هزاران مردمان
بنی اسرائیل را گمراه ساخته گاو پرست کرد و خود ملعون شقی ابدی گشت تا که

قصهٔ او در قرآن المجید معروف است فهم باید کرد که از شیر مذکور و بملاقات جبرئیل
علیه السلام هیچ بهره دارین باو نرسید بلکه در خرابهٔ کونین افتاده مشهور است
تفصیل آن ضرور نیست اگر شیر مزبور را کسی سعید ازلی و یا ولد حلال بملاقات
مسطوره میشد البته از سعادات دارین مستفیض گشته عقلاً و نقلاً شیر مذکور
هم در معنی محک مردمان بود که شقاوت او از باطن بظهور آمد همچنان حجر الاسود
که در مکه معظمه است آنهم محک مردمان سعید و شقی است یعنی بمجرد از بوسه دادن
آن فی الفور سعادت و شقاوت که باطن او باشد بحسب ظاهر در لباس اقوال
و افعال و اعمال او نمایان میگردد کیفیت مسطور در تمام ملک معروف است
همچنین کتاب مثنوی شریف در حق مردمان مذهب حقیه و باطله محک است ظاهر
بعضے مردمان از خواندن و دانستن کتابش کو در راه راست گرفته سعید دو جهان
میشوند و چندی گمراه گشته راه باطل گرفته شقی ابدی میشوند ابیات
مثنوی ماست قرآن زدل + هادی بعضے و بعضے را مضل + آب نیل است
و بقبطے خون نمود + قوم موسی را نه خون بود آب بود + عزیز من اگر مدتها در
نوشتن کمالات و احوالات جناب عالی باشم شاید تمام نتوانم نوشت آخر الامر
اختصار کرده شد آنانکه مشایخان ریاکار ناهنجار زمانه اند یک کمال از جمله

کمالات مسطوره در ذوات پلید خود نمیدانند و نمی بینند و نمی یابند و نمیدانسته
بلکه در افعال و اقوال و احوال و اعمال ذمیمه معمور و مسرور و مغرور و مسکور اند
صفات ذمیمه مذکور از ذوات ریاکاران مزبور گاهی منفک نمیشوند گویا
فرزند لطفی ابلیس علیه اللعنه از نزد پدر خود برای رسانیدن ایذا و گمراه
ساختن مردمان درین جهان نزول کرده اند با وجود این هزاران هزار
نقصان در طریقه دین و ایمان خود داشته داعیه برابری مردمان حق و
شیران دین صدق میکنند بلکه بر درجات صاحب کمالات درجه پلید خود
را افزون تری شمارند این چه معنی و بی انصافی و کور باطنی است
همچنانکه ابلیس علیه اللعنه مرتبه خود را بر مرتبه آدم علیه السلام از کور باطنی
بهتر میدانست و گفت انا خیر منه یعنی خلیفه حق و مرشد بر حق را از اعتقاد
باطله تصدیق و اقرار نکرده ملعون ابد گشت چنانچه مثل بر مردمان ریاکار
و عالم لباسی در کتاب کلیله و دمنه نقل است گازری بود که خر خود را پوست
شیر غران پوشانیده در کشتهاء دیگران برای چریدن گذاشته بود تا چند
ایام از نابینائی خلق کشتها میچرید آخر الامر عاقلان کیفیت خریت او را
دریافته کشته اند نتیجه عمل لباسی همین است دیگر نقل مناسب آنکه شغالی

بود که روزی برای دزدی طرف خانهٔ نیلگر رفته اتفاقاً در ظرف نیل غوطه خورده
تن خود را نظر کرد که برنگ نیلگون گشته است بعده در جماعت قوم خود آمد
و جماعت مذکور او را دیده حذر کردن گرفت من بعد شغال مذکور از حیله گفت
که مرا لباس پادشاهی پوشانیده سلطان قوم کرده اند لازم است که تمام قوم
در اطاعت من بیائید بمجرد شنیدن سخن حیله ساز جماعت شغالان در اطاعت
او آمده گرد اگرد سلطان مذکور پاسبانی میکردند و نیز امر کرد که دیگر جانوران را
هم در اطاعت من بیارید همو نظور آمده چوکی ترتیب میدادند بعده شغال
مذکور روزی در خیال خود آورده گفت که همه کسان در اطاعت آمده اند
مگر شیران نیامدند آنها را نیز امر سلطانی رسانیده در اطاعت بیارید بشنیدن
امر مزبور شیران هم در اطاعت آمده آنها را چوکی بدرجهٔ آخر از همه دور
نمودند یعنی هر که اول مطیع شده چوکی او نیز قریب تر میکردند همه کسان را
بهمین دستور درجه بدرجه چوکی مقرر نمودند تا چند ایام باین قانون همه
جانوران مذکور در اطاعت او بودند بعده یکروز در خیال شغال مزبور گذشت
که این چه معنی است که کهتران و حقیران یعنی شغالان چوکی نزدیک تخت داشتند
و دیگر جانوران که بزرگ و کلان هستند یعنی شیران از تخت دور باشند از این

نادانی و خیال باطلی چوکی شغالان که تخمینش بود دند و درکنانیده و چوکی شیران قریب
کنانیده شیران مسطور کیفیت شغال مسطور را و از انه فهمیده بودند و میدانستند که از ما
شغال کور بهتر و او لا است و لایق پادشاهی است بعده روزی شغالان چوکیدار
که چوکی انها بر جا آخر شده بود از آنجا او از شغالی بلند کردن گرفتند شغال
سلطان مزبور آن آواز شنیده خود هم از نادانی طبیعت اصلی و از شغالی کردن
گرفت و شیران مذکور آواز او را دریافتند که در اصل شغال است لایق پادشاهی نیست
آخر الامر او را دریده خورده اند یعنی شغال سلطان مزبور که در هجوم قوم خود بود
دران احوال و از شغالی که میکرد عیب شغالیت او پوشیده میشد کسی در نمی یافتند
وقتی که آواز خود را در تنهائی کردن گرفت عیب نقصانی او بر همه ظاهر گشت
یعنی عمل لباسی دایم الحال نمی باشد مراد آنکه هر که مرتبه حقیر خود را بمراتب
صاحب کمالات زیاده و بهتر انشته طریقه ریائے و لباسی اختیار کند
آخر الامر نتیجه او همین است در جهان یاران جهان هر چه تعریف خود را حواله است
کمالات مرشد خود بیان کرده است صحیح و واقعی است در دروغ تعریف یا
و دروغ گوئی صلاح نیست و نباشد معاذ الله هرگز زیرا که یاران عندان الف
حق سیرت کمالات پیران و مرشدان خود را تعریف حق و بیان صدق کرده اند

تا که طالبان حق را دوستی و عقیدت بر مرشدان بیفزایند و سلوک باطنی دریابند

فایده ۸ فقیر حقیر از جمله خادمان جناب عالی را وقتیکه بشارت بمراتب کمالات

مذکور از ان جمله چندی مراتب ذهن نشین گشته بودند لهذا درین اشرف المکان

لاشک گمان با عقیده تمام سکونت ورزیده اگرچه بر طریقه حضرت ایشان قدم

بر قدم نهادن قابلی نیست فاما فیض های گوناگون بفضله حاصل اند چنانچه نقل

حضرت شیخ محی الدین علی العربی رضی الله تعالے عنه از جای سکونت بمکی

بطور سیر تشریف فرموده بودند در شهرے فاضل جید علوم دین با مردمان آنجا

می اموخت اتفاقاً حضرت شیخ بفاضل مذکور ملاقی شده بعد سیر بسطور بمکانت خود

آمده اند بعد چند ایام فاضل مذکور را وقت رحلت رسید از شدت سکرات موت

متشبها بروز جانکندنے بود بلکه خناس و ابلیس علیه اللعنه بر مقدمه ایمان

او خللی می آوردند و اشکالے می انداختند در احوال شدت مذکور حضرت شیخ را

ازین امور مزبور آگاهی گردیده از مکان سکونت که فاصله ان بسیار دور بود

توجه رحمت فرموده خلاصی از مکر شیطان در حالت نزع جان بخشانیده با خلعت

ایمان ازین دار فانی گذارده اند ظاهر سبب آنکه فاضل مرحوم مذکور یک مجلس همراه

خود با عقیدت و اداب نشسته چندی کلام کرده بود عزیزین از یک مجلس تا دبلی

چنین فیض رحمت گشته هست هر که در خدمت ولی کامل با عقیدت تمام اگر سکونت خواهد ورزید البته او را سعادتها دارین میسر خواهد شد درین هیچ شک نیست بفضله باین فقیر عاصی پر معاصی از توجهات حضرت قبله دارین چندی بهرها حاصل شده و میشوند و خواهند شد چنانچه بهرهٔ اول از جمله بهرها افضل و اکمل نیست که نماز با جماعت همراه حضرت معلی گذاردن باشد یعنی یکوقت نماز موصوف بهتر از عبادت صد ساله باشد مثنوی حضرت

یک زمانه بودن با اولیا + بهتر از صد سال بودن در تقے + +
هر که خواهد هم نشینی با خدا + او نشیند در حضور اولیا + صحبت یکساعت با اولیا + بهتر از صد ساله طاعت بے ریا + بهرهٔ دویم انکه هر روز قدمبوسی و نظر بر روی مبارک با صدق و عقیدهٔ تمام کردن است بهرهٔ سوم آنکه هر چه بزبان مبارک جناب معلی ارشاد از علوم عرفان توحید و سلوک فقیری گفته شده است و میشود و خواهد شد میسر شد توییست اینهم دولت ابدی و جاودانی است بهرهٔ چهارم انکه او پس ماکیان باطن حضرت معلی گاه گاه خوردن است که سور المؤمنین شفاء وارد است خصوص اینچنین سور مومن کامل بفضله در قسمت عالی میسر آید که نعمت عظمی است و بس بهرهٔ پنجم انکه طالبان موسے باین شرف المکان برای مستفاضهٔ علوم فقیری که می آیند نماز با جماعت طالبان مذکور گذاردن کلام

عرفان و فقیر سے استماع کردن و همراه اوشان طعام خوردن در کار مذکور این
عاصی را فهم عرفان و علامت مغفرت و رفع معصیت است بهره ششم آنکه
هیچ گاهی وغدغه و وسوسه و اندیشه قوت لایموت و پارچه ها و غیره که لازمه
بشریت است بر دل فقیر نمیگذرد و نمی آید اندیشه مذکور از جمله اندیشه های شدید تر بلکه
شرک است نعوذ بالله منها بهره هفتم آنکه شاگردان علم دین که نزد فقیر می آیند و تعلیم
میگیرند درین کار منفعت دینی و دنیاوی طرفین است یعنی علم اسلام میخوانند
و حرکت و خدمت بے تکالیف میکنند عزیزین بوجه احسن باید فهمید که
زمانه بآخر رسید درینوقت کار سلوک فقیری موافق استعداد بزرگان و
و اکابران دین متین مراتب اصل واحد که بدرجه کمال باشد بدست هر کدام کجا
میشود ظاهر است اگر درینوقت تعلیم علم اسلام بمردمان داده شود بحسب ظاهر عمل
از اعمال شریعت اهم غنیمت است و امور دینداری است درینصورت نسبت به
خود هم فیض اسلام تا قیامت جاری بوده باشد بنابرین این فقیر عاصی هم مقدور
دانش خود علم دین و ایمان مردمان را می آموزند که بهر عنوان و بهر کاری نیست
و تعلیم مسطور بدرگاه الهی در قبولیت در آید و معصیت رفع گردد از ان روز که
فقیر زیر سایه عاطفت آمده است هیچگاهی و هیچ روزی نگذشته که بغیر از جهاد

کاری را محتاج باشد بفضله هر وقت و هر آن خادمان حاضر و موجود میباشند چنانکه
جمعیت دنیاوی نیست که خادمان اجوره دار نهاده شوند و در بعضی مکانها که فقیر
پیش ازین که میماند بقدر خادمان صادق الاعتقاد و حق پرستان قایم
بر امور شریعت میسر نمی شد مگر در نیمکان مکرم از توجهات جناب عالی حقتعالی
خادمان موصوف عطا فرموده است الشکر لله و بحمده ازین سوای ذره دار بهره های
ظاهری و باطنی بسیار اند که نوشتن آن طومار میشود مختصر کرده شد عزیز من سلوک
فقیر در نیمکان مکرم از توجهات و کشش باطنی حضرت معلی القاب شاید شده
مفهوم میشود زیرا که خطره اینجانب از ابتداء ملازمت تا هذا الآن گاهی برای رفتن
بطرف دیگر جنبش و حرکت نمیکند بلکه در اقامت زیر سایه عاطفت استقامت
قویه دارد این توجهات و کشش مذکور را عین دولت جاودانی تصور نموده بر آن
خوشحال و خرم هستم اگرچه بحسب ظاهر در بعضی امور دنیاوی تکلیفات میشود
بفضله دل را اتهلکه نمیدهند عزیز من سایه عاطفت جناب عالی در حق این
فقیر ضعیف گویا شکم مادر است هیچ وسوسه و دغدغه نمیگذرد و نمیرسد و الا نه برای
تلاش انجام دنیاوی بسیار کسان از ینجا رفته انعامات و یومیه جات پیدا کرده الله
مشهور و معروف است اگر فقیر هم برای انجام مذکور بطرف دیگر میرفت البته بقدر قسمت

خود چیزے میسر میشد عقلاً لیکن از ذات سعادات سایهٔ جناب عالی محروم میماند
معاذ الله منها و وقتیکه فقیر نزد قدوم مبارک آمده در آن ایام بعد دو سه ماه روزی
اتفاقاً حضور پر نور در تنهائی عهد و قرار با تصدیق تمام کرده که انشاء الله تعالی
از قدوم مبارک بطرف دیگر برای تلاش دنیوی نخواهم رفت مگر به بیت الله
و زیارت رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم بفضله عهد مذکور از آن ایام تا الی الیوم
قایم مانده است و آینده هم از اکرام ذو الکرام قایم خواهد ماند دیگر آنکه فقیر را از زبان
حضرت معلی از راه کرم و نوازش از ابتدا تا الی الان هست مفهوم میشود
یعنی جمعیت ظاهری چنانچه ملک و میراث و دیهات و یومیه جات که
از آن گذران مع توابعان کرده شود تا حال کسبی طرف اینقدر میسر نیست
معروفست مگر چیزے ضروری که خرچ لابدی جسم است آنهم در تنهائی طعام
چرب و شیرین و لباس فاخرانه میسر نیست همه کسان میدانند اگر حضرت قبله
دو جهان میخواستی که جمعیت ظاهری هم باین فقیر شود نزد حضرت معلی بفضله
چه قدر کاری بوده است البته جمعیت مذکور بوجه احسن میشد و شود لیکن حضرت
عارف بالله و دانای دین و کامل الوجود در جمیع امور هستند هر کاریکه میکنند
موجب اراده الله موافق حکمت و عاقبت محمودی است در این هیچ شک

نسبت فقیر را هم در بنا با اعتقاد کامل است که سلوک یا خوشی تمام ورزیده
اگرچه فقیر را این عمر تعلیم انشا نگرفته در کار انشا پردازی و عبارت آرائی نهایت
معذور است یعنی قابلیت عربی و فارسی نمیدارد و دیگر چیزی ضروری و باعث
شوق و اعتقاد صد نقیه کمالات و حالات مرشد کامل هادی اصل جمع کرده تا
تشنگان این طریقه را از باد تعلیم گشته راه نمائی صدق و ثواب شود و التجا از دوستان
حق بین و یاران طریقت آنچه مسالک این نسخه راه حقیقت آنکه اگر بعد رد املا و الفاظ
و حروف و روابط عبارت در بعضی محل بیجا و بیان تقدیم و تاخیر و طول عبارت
و بیان مکرر بجای آمده باشد بر آن نکته چینی و عیب گیری نفرمایند بلکه از راه کرم
و اخلاص صحیح نمایند زیرا که نزد دانایان دین و منصفان اهل یقین کار بمطالب است
در انشا پردازی و عبارت آرائی که کار منشیان باشد معامله جمله عارفان حق
بمعانی و مراد است نه بر صورت و الفاظ ظاهر طریقه دوستان حق نیست
که سخن دیگر از پیرایه معانی از عرفان خود میپوشانند که بعالم دانایان شرح یا
نسبت تمام شد بعونه تعالی بتاریخ بیست و ششم ربیع الثانی سنه ۱۲۲۱ هجری نبوی
بروز سه شنبه بوقت چهار گهری روز بلند شده رساله شرح بیاد
جناب حضرت خواجه رحمت الله نایب رسول الله من تالیف نظام الدین صاحب

باتمام رسید الحمد لله والمنة که این رساله بے نظیر دلپذیر معدن اسرار
حقیقت حسب فرمائش جناب معلی القاب صدر العلماء الکرام رئیس الفقهاء
العظام خادم دین رسول الله حضرت مولانا مولوی محمد انوار الله فضیلت جنگ استاد
حضرت ولیعهد بهادر دام الله اقباله وافضاله در مطبع یوسفی حیدرآباد دکن
باهتمام احقر العباد فقیر حقیر خاکسار ازلی محمد یوسف علی خلف سید محمد علی
ریاست الور متوطن قصبه بادل علاقه سرکار تا به حال مقیم بلده حیدرآباد
محله شکر کوٹھه بتاریخ پنجم جمادی الاول سنه ۱۳۲۵ هجریه نبویه طبع گردید

قطعه تاریخ طبع رساله حضرت رحمة الله نایب رسول الله
تصنیف جناب مولانا مولوی محمد مظفر الدین صاحب
المتخلص بمعلی

چھپ گیا جب جام رحمت کے لئے یہ تذکرہ — رحمة الله نایب حضرت رسول الله کا
سال طبع اسکا معلی سے سروش غیب نے — یہ کہا طرفه رساله رحمة اللهی چھپا

تمت تمام شد